

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Qvintvs Decretalivm Libri continetvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

De Homicidio voluntario, vel casuali. Tit. XII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95280](#)

De Homicidio voluntario,&c. Tit. XII. 91

- 8 Expositum filium, vel seruum alens reperis à patre, vel domino expensas.
9 Expositus succedit hospitale excluso fisco.

C A P. Si à patre, vnic. Gregor. IX.

INfans expositus à patre, vel ipso sciente, vel ratum vel seruus, aut languidus si exponitur, idem dicendum si eisdem de negotiorum alimenta; illi verò, qui hos suscipiunt, non acquirunt ius in eorum personis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Anania, Ioan. Andr. Host. Anch. Butr. Panorm. Mar. Socin. Viulan, in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 116. Alagona in compend. iuris Canonici pag. 666. remissiū Ximen. in concord. p. 1. & 2.

2 [Relegatio pietatis officio.] Aduerte quod peccant parentes, qui filios exponunt, si eos nutrit, & alete commode possint, ut per Azot. institut. moral. part. 2. lib. 1. c. 26. quest. 2. Henrici in summ. part. 2. lib. 11. c. 19. §. 3. Et iudicis arbitrio sunt puniendi, Menoch. de arbitr. casu 396. num. 5. Aloys. Ricciul. in praxi aerea resol. 26. Ego ipse de officio, & poref. Episcopi part. 3. alleg. 51. num. 14. & me citato Sanctarell. var. resolut. quest. 45. num. 1. vbi num. 8. cum Aloys. Ricciul. in praxi aerea resol. 28. n. 2. resoluit prenam latam contra parentes exponentes filios comprehendere etiam eodem quando exponunt filios spurios. Limita tamen, nisi parentes ex iusta causa filios infantes locis publicis, seu priuatis in quibus alias commode possunt sustentari, exponunt ut per Nauat. in man. c. 15. n. 17.

3 [A potestate parvus fuit liberatus.] Notatur ad hoc, quod pater, & patronus amittunt ius filiationis, & servitius cum filios, vel seruos exponunt, siue pater exponat filium, siue alius co contentient, vel ratum habente, quia idem est quod perde ndum ius patriæ potestatis, vide Paleoth. de notis, & fluoris cap. 6. n. 6. Menoch. de arbitr. casu 396. n. 11. Surd. de alimentis tit. 4. 9. 18. n. 2. & tit. 8. prinal. 6. 3. num. 4. & prinal. 6. 4. n. 2. cum seqg. Stephan. Gratian. discept forens cap. 267. à num. 1. cum multis seqg. Azot. institut. moral. part. 2. c. 26. q. 1. Sanctarell. d. quest. 43. num. 2. Illustriss. D. meum Rode ric. à Cunha post primam huius libri impressionem à me vixim in comment. ad cap. si expositus 9. num. 6. dist. 87.

4 Infantibus expositis, quorum parentes ignorantur, præstantur alimenta ab Ecclesia, vel eius Rectore, vt per Abb. hic num. 3. Surd. de alimentis tit. 1. q. 8. 1. num. 1. Anton. Sola in tract. de capienda debet. pro causa ciuilis part. 3. gloss. unica num. 8. quod tamen intelligendum est quando in ciuitate non est constructum hospitale pro lactatione horum infantum, vt tradit Muños de Escobar. d. ration. cap. 25. num. 45. post princ. Trajanus Imper. pro expositis nutriendis in Monte Calio locum ædificauit amplissimum, vt refert Sabellic. in eius vita, quem multis possessionibus dotauit, & ad columnam lacteariam Sospita Iunoni dicaram in foro Olitorio exponebant infantes, sicut referunt Escobar d. cap. 23. num. 46. & Steph. Gratian. d. cap. 267. num. 9. & 10. dicit quod vbi Ecclesia non haberet sufficietes redditus, vel vbi non extant publica hospitalia, consuevere communitates locorum tales recipere, & nutritiibus nutriendos dare publica impenia.

5 Parentes possunt agnoscere expositos pro filiis, qui tunc censebuntur legitimi, & sui heredes, vt per Stephan. Gratian. d. cap. 267. num. 14. vbi à num. 4. resoluit quod licet pater exponens filiam perdat partem triam potestatem, non per hoc eximitur ab onere do tandi, quia solum perdit patriam potestatem quoad

ea, quæ sunt sibi utilia, non circa sibi onerosa, & damnum afferentia, quod etiam docent in terminis Surd. de aliment. tit. 6. quest. 18. n. 19. Azot. institut. moral. part. 2. lib. 2. cap. 26. q. 10. Illustriss. D. meus vbi supra num. 10. Ego ipse d. alleg. 51. num. 157. & me citato Sanctarell. d. q. 45. num. 4. Stephan. Gratian. d. cap. 267. 8 num. 41. tenet quod alens seruum, vel filium expoliatum repeti à patre, & domino alimenta, etiam facta pro filio exposito erudiendo in aliqua arte. Vnde videtur deduci quod si filius expositus patrem postea occiderit, non tenetur criminis parricidij, sed tantum ordinarie homicidij supplicio erit afficiendus, vt tradidit Pet. Gerard. sing. 2. Plac. de dilect. cap. 22. num. 15. & 17. Menoch. de arbitr. casu 396. num. 14. Decian. in tract. crimin. lib. 8. cap. 1. 5. num. 29. Farin. in praxi crimin. quest. 120. num. 164. Stephan. Gratian. d. cap. 267. num. 3. quicquid dicat Ioan. Solorzan. de par ricidij criminis cap. 5.

Expositus succedit hospitale excluso fisco, vide Pe regrin. de iure fisci, lib. 4. tit. 3. rubr. de bonis vacantibus, num. 16. Greg. 1. 4. verbo echandolos tit. 20. pari. 4. Lata in l. si quis ex liberis, §. si quis ex his, num. 10. ff. de liberis agno. Perez tit. 4. lib. 5. Ordin. pag. 161. Farinac. fragment crimin. part. 1. lit. F. num. 134.

De Homicidio voluntario, vel casuali.

TIT. XII.

SUPER hanc rubr. scripserunt Zabar. Ioan. Andr. Anch. Butr. Panorm. Felin. Martin. Socin. Ioan. de Londris in breviaario sanctorum Canonum fol. 181. Petr. de Raenw. in compendio iuris Canonici, Martin. Melnart. in epitome Decretal. fol. 182. Daniel. Venator. in analysi methodica iuris Pontifici. à pag. 635. Goffred. & Hostiensis in summa busus tit. Alex. Caſſan. & Anatol. Germon. in paratilis ad quinque libros Decretal. Barthol. Carthag. in expositione titulorum iuris Canonici, Zypx. in analytica postremi iuris ecclesiastici enarrat pag. 394. Lancelot. in iustitia. Canon. Canif. in summa iuris Canon. Casafel. in eretom eiusdem iuris, nouissime Ioan. Honor. lib. 5. summ. in Decretal. omnes sub hoc tit.

De materia huius tit. vide Ordinar. Regiam Lusit. lib. 5. tit. 35. vbi parentes meus, apud Castellanos tit. 13. lib. 8. Ordin. vbi Perez. & tit. 23. lib. 8. noua recop. vbi Azened. Agid. Bossi. in pract. tit. de homicid. Carter. cod. tit. Clar. lib. 5. §. homicidium. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 3. Hippol. conf. 7. Decian. tract. crimin. lib. 9. cap. 17. cum seqg. Petri. in summa legum penitentium, part. 1. c. 15. Farin. in praxi crimin. part. 4. de homicid. Ayrer. in speciali tract. de homicid. Petr. Gaball. in tract. de omni genere homicidij. Vela de delictis. cap. 15. Gutier. Canon. lib. 1. c. 5. & 6. Iacob. de Graffis in decis. aureis. part. 1. lib. 2. c. 52. cum seqg. Azot. institut. moral. part. 3. lib. 3. de homicidio. Filliuc. tom. 2. tract. 18.

S V M M A R I V M.

- Homicida proditorius debet deponi, & tradi Curia seculari ut moriatur.
- Declaratur textus in praesenti & num. 3.
- Proditor & per insidias delinquens non gaudet Ecclesia immunitate si ad eam configiat.
- Proditorie quemquam occidere aut per insidias, idem est

H 4 6 Proditorie

- 6 *Proditorum horridum est cedes hominis nihil tale
suspicans.*
7 *Proditio, aut ex insidiis vulnerans, an sit Ecclesia
euellendum, remissuē.*

C A P. Si quis. I. In Exodo.

Qvi per insidiās, & industriā proximum occidit, est deponendus, & ab Altari euellendum ut moriatur. Colligunt ex Ordin. Abb.antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania, Host. Anchāt. Burr. Panorm. Felin. Marin. Socin. Cened. collect. 136. Viulan. in rationali iuris Pontif. pag. 117. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 667. & vol. 4. repet. in iure Canonico ad lib. 5. Decretal. Ioan. Brunel. remissio Calaf. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur a Burchard. lib. 11. Decret. cap. 6. & lib. 19. c. 5. & Ioo. part. 13. c. 46. & ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 10. cap. 4.

Text. hic, qui hæc tantum continet verba. *Si quis per industriā occidit proximum suum, & per insidiās, ab Altari meo euelles, ut moriatur, desumpta ex l. Exod. cap. 21.* variè intelligitur à Doctribus tam nostris, quām Theologis in ea questione examinanda an proditorie, & per insidiās delinquens immunitate gaudet Ecclesiastica, cuius questionis resolutio negativa ex nostro textu videbatur deduci, nisi ex parte decisio cap. inter alia. sup. de immunitate. Eccles. vbi habetur omnem eti⁹ grauiſſimi criminis reum, immunitate perfui ad Ecclesiam configuentem, præter famosum latronem, & agrorum depopulatorē, nam cū duos tantum ille textus casus excipiat, proinde regulam in contrarium dicit, *I. nam quod, cum vulgar. b. ff. de suppellet. leg. quo fundamento quamvis alium proditorum licet homicidiam immunitatis beneficio gaudere existimauit quidem modernus, respondens ad hunc text. quod non de laico loquitur, sed de clericō, qui cum grauius laicis peccat, in tanti, tamque sacri Ordinis decus, Ecclesia subterfugio gaudere debet, qui ipsam contumelia offendit: atque ideo ab Ecclesiastico iudice solemniter Ordinibus illis sacris exauktoratus, & degradatus iudici sit tradendus seculari, qui ipsum male perdat, & occidat, nulla alia interim expectata contumacia, eti⁹ incorrigibilis (ut iuria aiunt Canonica) non sit: huius intellectus auctor fuit Panorm. hic, & nouē amplexus Gutier. practic. lib. 1. quest. 2. num. 7. & quod in clericō intell. gator homicidii docuerunt Albert. in tract. de heret. quest. 1. num. 69. Tiber. Decian. resp. 80. num. 18. cum seqq. lib. 3. Sed defendi non potest, vt recte quidem illum improbans ostendit Couarr. var. lib. 2. cap. 20. num. 7. nam clarum est cap. 12. Exodi, à quo despūptus est text. in presenti, de laico loqui, non de clericō, aut saltem de vitroque generaliter, neque ad clericū colimmodo posse adaptari, vulgata hac sustinet verba editio. Si quis per industriā occidit proximum suum, & per insidiās, ab Altari meo euelles, ut moriatur. Chaldaica verò translatio sic. *Et quando impie egerit vir contra proximum suum, ut interficiat eum per insidiās, de conspectu Altaris mei tolles eum, ut interficiatur.* Hebraicō sub Beatma vocabulo continetur, id est, ut Lippoman. transfert in catena cap. 21. *Et cum superbie, vel cum temere egerit vir contra fratrem suum, ut occidat eum per insidiās, &c.* Et septuaginta Interpretēs, quorum in transferendis, & explicandis locis sacrorum Bbl. maior est auctoritas, ex Græco sermone sic traduxere: *Si quis aggressu fuerit proximum suum, ut occidat eum dolō, & fugiat, ab Altari meo accipies eum ut occidatur.* vnde nec ex d. cap. 20. Exodi, nec ex aliis versionibus deprehendi potest de clericō agi, & non de laico.*

Deinde Innocent. & Godofred. male intelligunt text. in presenti, loqui de Altarib⁹ veteris Testam., quæ non tantæ erant apud Hebreos existimationis, qualia apud nos nostra; quis enim creder Gregorium P.M. in hoc text. nihil decidere voluisse, sed tandem, quæ veteris erant Testamenti, referre. Simili modo non est admittenda alia interpretatione ad illa verba text. ut moriatur, id est, in peccatis, vel ut alij volunt, id est, penitentia plectatur, seu secundum alios deponatur, ab Ecclesia non defendatur, offendit enim litterar⁹ textus, & eius verum subvertit in telecum.

Quare ad principalem questionem respondendo, pro certo tenendum proditionem, & per insidiās delinquēntem non gaudere Ecclesie immunitate, si id eam configuat, itavt ille, qui consultū occidit, et lib. 1. interiectis insidiās, immunitate minime gaudet, nam ante omnium nunc oculos est Gregorium P.M. statuere cum, qui per industriā occidere proximum suum, & per insidiās, ab Altari euellendum, ut moriatur. Dua sunt partes huius cap. prior sua oratione, & verbo conclusa integrum retinet sensum dum dicit, si quis per industriā occidere proximum suum, subsequitur tunc dictio, & per insidiās: sive copula, & post perfectam orationem non copulet, ut coniungit, sed distinguit, & summit pro, ant. fin. qd. ita B. rt. in 1. Seia, §. Caia, num. 2. ff. fundo in lib. Alex. confil. 66. num. 6. lib. 3. Parif. confil. 38. n. 26. lib. 2. Aleu. resp. 96. n. 26. cum aliis adductis in Bononi. Canon. tus 2. Inuy. 1611. et coram Reu. D. meo Coccino Dec. no. id ipsum ex bonarum literaturā auctoribus, & patritis linguae latine obseruatoribus docet Laut. Vall. in elegant. lib. 2. c. 38. Quo sane fundamento ita sufficiunt glos. hic verbo per insidiās, Abb. antiq. Anch. Ben. Anania, & Felin. Ferrarien. praet. tit. de forma inquisit. vers. ex his potest probabilit̄ queri, Guid. Papz. decif. 12. 1. à n. 1. Renig. de immunitate Ecclesiast. fallent. 11. n. 12. Cassan. in confus. Burgund. sub. 1. n. 12. Clas. folio micidium. num. 12. vbi hanc dicit opinionem nobis orbis vts receptam. Couarr. d. cap. 20. num. 7. ad finib⁹ hanc admittit, licet putet homicidiam, nisi inuidit, sum, immunitate gaudere, consultū licet occidere. Alciat. de presump. reg. 3. pref. 3. num. 4. & lib. 7. pars. cap. 16. Papon. lib. 1. tit. 2. art. 18. Peretz 1. 6. s. 1. lib. 1. & 1. 39. tit. 19. lib. 8. Ordin. Anton. Gom. tom. 7. vol. cap. 9. num. 2. & cap. 16. post num. 2. vers. quinto finit. Boer. 1. decif. 10. num. 34. & seqq. Rebuff. tom. ad legē Gallie. tit. de immunitate. Eccles. art. 1. q. 5. Plot. inter filia crimin. conf. 1. 33. à num. 1. Gig. in tract. de criminis lege matrici. lib. 1. tit. qualiter & à quibus criminis lege misit. quest. 10. num. 17. Natur. in manu. cap. 2. num. 11. Cur. Philip. part. 3. §. 12. num. 30. Azeved. 1. 3. num. 1. tit. 2. lib. 1. non recipit. Mench. de success. etat. 1. 3. §. 2. post num. 5. 3. vers. illud autem, Humad. ad Gregor. lib. 4. num. 5. tit. 11. part. 1. Ioseph. Lindou. Lucan. decif. 16. num. 33. Decian. tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 18. n. 12. & lib. 7. cap. 30. num. 6. Soat. de Pace in præl. tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. à num. 11. 3. Gutier. pract. lib. 1. q. 2. num. 2. & 8. vers. secundo respondet, & lib. 3. quest. num. 8. Bobadill. in sua polistica lib. 2. cap. 14. num. 33. & 36. Anaft. Germon. de sacrarum immunitatib⁹ lib. 3. c. 6. num. 59. cum seqq. Fachin. controverſ. iuris lib. 9. cap. 9. Peguer. Cathal. decif. 5. 4. Farin. in præs. crimin. part. 1. quest. 18. num. 7. 4. & quest. 28. num. 21. & conf. 18. Modern. de iniuridict. part. 2. cap. 5. 1. num. 4. Pet. Cabell. in tract. de omni genere homicide num. 38. cum seqq. Camill Borrell. in summa omnium decif. tit. 3. de his qui ad Ecclesiastis confus. à num. 76. Raphaël. de la Torre in 1. D. Thomas. tom. 2. quest. 9. art. 3. disput. 7. except. 3. conf. muniquid sunt. Melch. Phœbos Lusit. decif. 3. num. 5. Soat.

De Homicidio voluntario, &c. Tit. XII. 93

Soar. de Relig. tom. 1. lib. 2. tract. 2. cap. 11. num. 10. cum seqq. Henricus in sicut. lib. 14. de irregul. cap. 14. §. 2. in commen. lit. O. Cened. ad Decretal. collect. 136. Molin. de iustit. tract. 3. disp. 2. num. 4. Valer. Reginald. in praxi fisi p. 1. 30. num. 97. late & eleganter Franc. Molinus in lib. de sacra homicidio amittenda imminutare necne antelud. 3. & cap. seq. vbi in d. antelud. 3. num. 17. respondens ad d. cap. inter alia, in princip. huic texti. allegatum, assertum illum cum hoc textu pugnare cum posterior sit, & priori dispositioni d. cap. inter alia addere poterit, l. non est nouum, cum l. seq. ff. de legib.

Proditione autem quemquam occidere, aut per infidias pro eodem apud nos reputatur, ut innuit Gutiér. præst. lib. 1. quest. 2. num. 9. Menoch. de arbitr. casu 362. num. 20. Soar. de Pace §. 13. num. 113. cum seqq. Peguer. d. decif. 5. 4. num. 8. Prodere enim, est unum actibus offendere, & aliud mente gerere, unde homicidium proditorum esse cædem hominis nihil tale suscipiantis, tenent Burg. de Pace confil. 22. num. 16. Perr. Caball. in tract. de omni genere homicidij a num. 398. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 3. 80. num. 40. & plures per Cened. d. collect. 136. n. 2.

Occidere.] Ergo vulnerans proditione, aut ex infidili, non est ab Ecclesia euellendus, de quo an verum sit, vide Cou. d. cap. 20. post n. 7. Menoch. d. casu 361. n. 19. Soar. de Pace d. §. 2. n. 126. Bobadil. d. c. 13. n. 34. Peguer. Cathal. decif. 6. 1. Gutier. practic. 1. 5. quest. 7. n. 55.

S V M M A R I V M.

- 1 Latronem interficiens cum se posset aliter liberare, quam penitentiam agere debet. ostenditur.
- 2 Furem diurnum, vel nocturnum an, & quando licet occidere, remissiu.
- 3 Defendere se potest quilibet usque ad occisionem iniusti aggressoris.
- 4 Defendere sua quis potest usque ad occisionem iniusti aggressoris, præcipue si probabilitas spes non sit aliter illa recuperandi.
- 5 Honori proprii licita est defensio, nisi arrepta fuga salutis sua consilere posse. dummodo non sit miles, vel nobilis, quibus dedecet fugere.
- 6 Proximi vitam, seu bona, usque ad occisionem iniusti aggressoris defendere licet, quando aliter illa defensio expedita non posuerit.
- 7 Defendendi proximum obligatio in privatis personis, prouenit ex lege charitatis; in aliis vero constitutis auctoritate publica ad audienda crimina, vel ad defendantum specialiter conductis, prouenit ex iustitia.

C A P. Interfecisti. II.

Latronem, seu furem occidenti cum posset aliter se liberare, imponuntur penitentia per quadragesima dies; Si vero non potuit aliter se liberare, & sine odio occidit; non imponitur ei penitentia, sed si vult, ieunet, & faciat elemosynas, sed si est Presbyter, non deponitur, dicit tamen dum vixerit, penitentiam agere. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarelli. Ioan. Andr. Anania. Hostiens. Anch. Burt. Panorm. Felim. Mar. Socin. Cened. collect. 96. Vitian. irrationali 1. 5. iuri Pontif. pag. 117. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 66. remissiu Catal. in annal. & X men. iu concord part. 1. & referuntur à Burch. lib. 11. decretal. cap. 60. & lib. 19. c. 5. Iu. 1. part. 1. 3. cap. 46. & Anton. August. collect. 1. Decretal. 5. tit. 10. cap. 4.

2 **Interfecisti furem.**] An & quando licet occidere

furem diurnum, vel nocturnum, dicam cap. seq.

T.] Ergo potest quilibet se defendere usque ad occisionem iniusti aggressoris, ut resoluunt Legistæ in l. vi. vim. ff. de iustit. & Canonistæ in Clement. si furiosus de homicid. vbi Couart. part. 3. §. vnic. num. 1. Clar. §. homicidium, num. 24. Sylvest. verbo homicidium. 1. n. 5. in fine. Anton. Gomez variar. tom. 3. cap. 3. num. 20. cum seqq. plures refert Cened. ad Decretum collect. 29. num. 2. quibus addit Petri. Caball. in tract. de omni genere homicidij num. 93. Cardof. in praxi iudicium & aducat. verbo defensio 2. & verbo homicidium 5. Farinac. in praxi crimin. part. 5. quest. 125. num. 5. cum seqg. Aloys. Ricci. in collect. decisionum part. 4. collect. 792. Bernard. Graue. ad prakticam Camera Imper. lib. 2. conclus. 110. confid. 1. Ex doctrin. Patriarchi Societatis Iesu Soar. de censu. dis. 22. sect. 1. num. 53. Molina de iustit. tom. 4. tract. 3. dis. 11. a princip. Less. ead. tract. lib. 1. cap. 9. num. 41. cum seqg. Reboll. de oblig. iustitia p. 1. lib. 3. q. 12. a princip. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 4. quest. 10. a. n. 9. Azor. iustit. moral. part. 3. lib. 2. c. 1. quest. 1.

Tuaque liberando.] Per hunc text. in praecitatis verbis tenent aliqui de iure Canonico minime licitum esse hominem occidere ad patrimonij, & rerum tutelam, nisi necessaria propria vita defensio accedat, intelligendo verba illa, te, tuaque liberando, coniunctivæ. Verum communis ferè omnium opinio tenet licitam esse rerum sicut corporis defensionem usque ad iniusti aggressoris occisionem, præcipue si sint res magni momenti, nec sit probabilis spes aliter illas recuperandi, quam quidem tenuerit Duen. reg. 191. Clar. d. §. homicidium, num. 19. Couart. d. §. vnic. num. 6. vers. quinto. Anton. Gom. d. cap. 3. num. 20. Mascard. de probat. conclus. 40. num. 9. & conclus. 112. 6. Sot. de iustit. lib. 5. quest. 1. art. 8. Nauar. in man. cap. 15. num. 2. Tolet. in Infr. conscientie. lib. 5. cap. 6. west. tertius casus. Menoch. illastr. cap. 18. n. 5. plures quos refert Cened. d. collect. 29. num. 2. & ad Decretal. collect. 96. n. 3. quibus addit Mich. Graff. tom. 2. commun. opinionum. L. 9. tit. 10. n. 13. pag. 484. Cardof. d. verbo defensio. num. 4. & verbo homicidium n. 8. Farinac. d. quest. 123. a. n. 168. & a. n. 118. Sayt. in clavis Regia. lib. 7. cap. 10. & de censur. lib. 6. c. 17. n. 24. Campan. in disuersorio iuris Canon. rub. 11. c. 22. n. 57. Bejaropoli. casum conscientie. part. 2. casu 23. Bernard. Graue. d. conclus. 110. Don. Christoph. de Pace in schol. ad leges styl. 1. 5. 8. a princip. Molin. d. tract. 3. dis. 16. num. 1. uers. contrariam. Less. d. cap. 9. a. n. 66. Paul. Comitol. d. quest. 10. num. 10. Reboll. d. quest. 1. 1. num. 2. respondentes prædicta verba huius text. ita esse intelligenda non ut excludatur defensio rerum absque periculo persona, si quidem in priore illius parte responsum est non licere cuicunque furem occidere, cum absque occisione capi cum rebus poterat, posteriori autem parte decisum extat licitam esse occisionem, vbi sit aliter capi non poterat quām per occisionem, & ideo dum hic dicitur, te, tuaque liberando, intelligendum est alternative, te, vel tua; si aliter capi non poterat, quem sensum ratio decisionis infinitat.

Amplia primò, vt non solum corporis, vel rerum licita sit defensio, sed etiam honoris proprij, de quo vide Menoch. illastr. cap. 11. num. 10 & cap. 18. num. 13. Tiraq. de nobil. cap. 20. num. 6; cum seqg. Sayt. d. cap. 10. num. 27. cum seqg. Gom. d. cap. 3. num. 22. colum. 2. Farinac. d. quest. 125. num. 4. 1. cum seqg. Less. d. c. 9. 8. num. 76. Azor. d. cap. 1. quest. 19. & part. 1. lib. 2. cap. 1. quest. 14. Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 14. num. 44. vbi vero quis fuga arrepta latuti sue consilere potest, se subfistere non debet, sed fugam capessere, nisi sit miles, vel nobilis, quibus dedecens est fugere, vide Hippol. in l. 1. num. 46. & 47 ff. de sciar. Clar. §. homicidium num. 32. Menoch. de arbitr.

94 Collectanea Doct. in lib. V. Decretal.

arbitr. casu 177. num. 14. Farin. d. q. 125. à n. 121. Azor. d. c. 1. q. 14. Paul. Comitol. d. q. 10. n. 16. Bernard. Graueæ. d. concil. 140. confid. 1. à n. 14.

6 Amplius secundò non solum posse quemlibet defendere se aut sua, ut text. haber, sed etiam vitam, seu bona proximi usque ad occisionem iniulti aggressoris, quando aliter illa defensio expediti non potuerit, de quo repetentes in d. l. ut vim, & præcipue Claudi. num. 125. Catt. num. 49. Bolong. num. 75. Hippol. Regin. d. num. 379. & Gom. d. cap. 5. num. 1. Couar. d. §. unicus. num. 5. & in reg. peccatum part. 2. §. 3. num. 3. 4. & 5. Clar. §. homicidium num. 2. 7 & 28. Greg. l. 3 glof. 1. tit. 8. part. 2. Molin. d. tract. 3. disp. 18. num. 1. Viuan. tom. 2. commun. opinion. l. 9. tit. 10. num. 27. Azor. d. cap. 1. q. 21. Lessi. d. cap. 9. à num. 87. Farin. d. quast. 125. à num. 267. Itavt in fato conscientiae teneatus sub peccato mortis, quilibet defendere vitam, aut bona proximi hanc defensionem volentis, & ea indigentis, si commode & absque notabili danno potuerit. Molin. d. disp. 18. n. 2. Couar. d. §. num. 4. & 5. Farin. d. quast. 125. num. 506. Flores de Mena var. quest. 18. num. 9. & 30. qui quidem defendendi proximum obligatio in priuatis personis prouenit ex lege charitatis, ut tenent Sot. de iustitia. lib. 4. quast. 7. art. 2. Sylvest. verbo restituio. 3. q. 5. vers. 2. Nauart. in man. cap. 4. sub num. 7. Lessi. d. cap. 9. num. 88. & 93. Rebello. de obligat. iustitia part. 1. lib. 2. q. 2. num. 2. Menoch. casu 355. num. 3. & aliis vero personis constitutis auctoritate publica, ut obuient etiminiibus, & iniuriis, ac in aliis, qui ad defendendum specialiter conducti sunt, ut sunt milites, famuli, tutores curatores, vasalli, & similes, obligatio inducta est à iustitia, ut agnoscent D. Thom. 2. 2. quast. 62. ad 3. Nauar. d. c. 24. num. 18. Mench. illustr. cap. 16. num. 6. & cap. 11. num. 22. Bonacini. de censori. disp. 7. q. 4. puncto 8. n. 37. ubi teneri huicmodi impide tenentes ex iustitia incurrere irregularitatem si voluntariè non impediunt. Menoch. d. casu 355. num. 3. Lessi. d. c. 9. num. 9. Molin. d. disp. 18. sub num. 4. col. 2. Rebello. d. quast. 2. num. 2. & 1. 1. quast. 1. 5. sect. 8. à num. 55. cum quibus consequenter obseruandum est illos, qui sic ex iustitia tenuerunt proximum defendere, si iuxta terminos huius sue obligationis non defenderint, teneri ad restitutionem damni illati, propterea deducitur ex text. in c. administratores 2. 3. q. 5.

S V M M A R I V M.

- 1 Furem diurnum nemini licet occidere, nocturnum vero sic. & num. 2.
- 2 Dies dicitur à Solis ortu usque ad occasum.
- 3 Fugientem qui me vulnerauerit, an insequi, & occidere licet, ostenditur.

C A P. Si perfodiens. III.

7 Occidenti forum nocturnum non est homicidium imputandum, secus si diurnum, quia in die poterat cognoscere quod venerat ad futandum, non ad occidendum, ideo non debebat occidi, vnde in legibus secularibus impune occiditur nocturnus fuit, & non diurnus, nisi armis se defendendo. Colligunt ex Ordin. Abbas antiqu. Collect. Innocent. Zabarelli. Ioan. Andr. Anania, Anch. Hostiens. Burr. Panorm. Felin. Marin. Socin. Viuian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 118. Alagona in compend. iuris Canonici pag. 667. remissione Ximen. in concord. p. 1. & 2. defumitur ex D. August. in Exod. 22. q. 8. 4. referunt à Iuo. part. 10. cap. 53. & ab Anton. Aug. collect. 1. Desret. lib. 5. tit. 10. cap. 5.

Hanc eandem concl. ex hoc text. defumunt Couar. in Clem. si furiosus part. 3. §. unicus. n. 6. Iodoc. Damhouder. in praxi crimin. cap. 78. ex princ. Sot. de iustitia lib. 1. quast. 1. art. 8. vers. de bonis autem temporalibus. Nauart. in man. 15. num. 5. Petr. à Nauart. tom. 1. de restitu. lib. 1. c. 3. ex num. 400. Perez l. 4. in gloss. mutare tit. 1. lib. 8. Ordin. Jacob. de Graffis. in aures decif. part. 1. l. 2. 6. 5. num. 8. Cened. ad Decretal. collect. 96 n. 1. Polyd. R. tract. de tempore nocturno. cap. 24. rub. de fure man. 12. Farinac. in praxi crimin. part. 5. quast. 1. 2. 5. num. 252. com. segg. Sayr. in clavis Regia. lib. 8. c. 8. num. 4. cuius sepp. Paul. Comit. respons. moral. lib. 4. quast. 10. num. 4. Leclercq. lib. 2. cap. 9. à num. 67.

Sol oritur. Ergo dies dicitur à Solis ortu usque ad occasum. l. 1. C de custodia reorum, hac verbis, ff de ver. signif. Tiraq. de retract. lib. 1. §. 1. gloss. 1. num. 3. filio. de cap. 1. quo tempore miles. n. 7. lib. 1. fidei fol. mil. 8. Cal. in confut. Burgund. fol. 8. 3. & seqq. num. 18. cum fisc. Perez l. 5. gloss. 5. tit. 1. lib. 4. Ordin.

In gloss. Secularibus. 3. lib. 1. numquid possim eum præmire. Notatur ad hoc, quod si his, quite invitis, vulnerauit, & post vulnus inflatum, in fugam se deducit, tu fugientem insequi, & occidere iuste non posse, & si occidit, reus ei homicidij voluntarij, non enim amplius vim repellis, sed injuriam acceptam viceris, vide Clar. §. homicidium num. 3. 3. Conart. in Clem. furiosus, p. 5. §. 7. num. 3. vers. secundo. Macfarl. de præ. concil. 490. num. 23. & concil. 1126. num. 40. Farin. in præ. crimin. part. 3. quast. 1. 2. 5. num. 3. 8. optime Paul. Comit. respons. moral. lib. 4. quast. 10. num. 12.

S V M M A R I V M.

- 1 Illicitum non venit sub generali pollicitatione, seu præmissione etiam irata.
- 2 Promittens aliquid absolute, si contingat postea illud facere obseruantiam malam, non tenetur præmissum adimplere.
- 3 Famulus iurans domino se illi obtemperatorium, non neatur domino mandanti aliquid illicitum parere.
- 4 Iuramentum nunquam trahit ad ea, de quibus vel similiiter iurans non dispossit.

C A P. Cum iuramento. IV.

Promittens & iurans se facturum aliquid in genere, non intelligitur si sit illicitum, ut homicidium. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innocent. Collect. Zabarelli. Ioan. Andr. Anania, Hoftiens. Anch. Burr. Felin. Panorm. Marian. Socin. Viuian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 118. Alagona in compend. iuris Canonici pag. 668. remissione Ximen. in concord. p. 2. defumitur ex D. Hieron. Super Matth. c. 14. referunt à Burchard. l. 12. Decretal. lib. 5. tit. 1. c. 6. 6.

Collige ex text. promittentem aliquid absolute si contingat postea aliquid quod faciat obseruantiam malam, non tenerti præmissum adimplere, intelligitur enim præmissio ita facta ut eius obseruantia non vegetat in dispensum animæ, & ita iurans se datumnullum cui quidquid petret, vt fecit Herodes de quo in praesenti, quamvis iuramentum hoc poterat esse à principio licitum, intellecta debita condizione, feliciter si petret licitum, si tamen petat aliquid illicitum, non est adimplendum iuramentum, quod Herodes adimplere non tenebat cum ab eo peritum fuit caput Ioannis Baptista, immo a similiente præmissum graviter peccavit, iuxta text. in cap. est etiam 2. 1. quast. 4. Vnde sit et si famulus iurauit domino se illi obtemperatorium

peratum, non tenet domino impetranti aliquid illicitum patere, D. Thom. 2. 2. quæst. 63. art. 3. ad 3.
4 Sylvest. verbo invenitum 3. quæst. 1. vers. 9. Iuramentum enim nunquam trahitur ad ea, de quibus verisimiliter iurans non dispolueret, ut per Titaq. in l. si unquam in prefat. num. 171. Chald. Pereira post tract. de postestate elig. in resp. pro D. Roderico à Sylla, ad fin.

S V M M A R I V M.

- 1 Homicida est qui facit, vel dat sortilegia, vel venena sterilitatis.
- 2 Abortioni poculum præbens tanquam homicida puniatur.
- 3 Abortionum procurantes, consilientes, consentientes, quas panas incurvant, remissive.
- 4 Impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, vel generatio sequatur, instar homicide tenetur, sed non sit irregularis.
- 5 Abortionum procurans & quando tanquam homicida puniendus sit.

C A P. Si aliquis. V.

1 **Q**ui causa odij, vel libidinis dat homini, aut mulierem remedia, vel venena ut non possint generare, concipere, aut nasci soboles, teneat ut homicida. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania. Host. Anch. Butr. Panotm. Felin. Marin. Socin. Cened. collect. 32. Viulian. in rationali iuri Pontificij pag. 119. Alagona id compendio iuris Canon. pag. 668. remissiae Ximen. in concord. p. 1. referuntur a Burchard. lib. 17. Decret. cap. 57. & ab Anton. Augustin. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 57. cap. 13.

Collige ex text. sterilitatem in foemina maleficio posse induci, ut per Ioan. Schenck tom. 2. obseruat. medic. lib. 4. obseru. 117. & tunc cum sterilitas maleficio conceptionis via impeditur, non licet mago quin ne Medico remedia etiam naturalia præstare, quibus sterilitas inducatur. Tabien. in summa verbo Matrimonium, Caiet. 2. 2. quæst. 154. art. 1. Auguit in cap. aliquando 32. quæst. 2. Nisi quando probabilitate constaret mulierem in patre vita discrimen subitoram, vel quia nimis acta, vel præ veteri angustia factum feire nequeat, ut per Ludovic. Lop. in instruc. conscient. part. 2. cap. 63. Anton. Cordub. in summa. quæst. 173. & questionum Theolog. lib. 1 quæst. 38. dub. 3. Aut. g. 2. 2. quæst. 64. art. 7. Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 20. num. 15. ex Medicis Ralis continent. 22. tractat. 7. cap. 2. Auic. sen. 21. lib. 3. tract. 2. c. 17. Petr. Garcia ad Galer. de locis affect. disp. 7. 4. cap. 1.

2 Ad potandum dederit.] Probat hic text. tanquam homicidum puniri, qui poculum abortioni præbuerit, de quo vide Couart. lib. 2. var. cap. 10. num. 10. & in Clem. si furiosus part. 2. §. 3. num. 1. Clar. § fin. quæst. 68. 22. Gom. tom. 3. cap. 3. num. 32. Ozafc. decis. 60. Jacob. de Graff. in aurea decis. part. 1. lib. 2. c. 6. & princ. Plac. de delictis cap. 20. numero 3. & 6. & cap. 5. numero 8. Lel. Zech. de casibus reseruat. casis 9. Anton. Cordoua in quæst. Theolog. l. 1. quæst. 28. vers. dubitatio tertio. Petr. à Nauarr. de restitu. tom. 1. lib. 2. cap. 3. ex num. 137. Viwald. in candel. auroe tit. de irreg. ex homicid. volunt. ex num. 2. 39. Menoch. de arbitr. cau. 357. plures alios Doctores refert Cened. ad Decretal. collect. 32. num. 1. quiibus adde Soar. tom. 2. commun. opin. lib. 9. tit. 1. num. 71. pag. 437. Sayt. decis. 22. & 23. sub hoc tit. & in clavi Regia lib. 7. cap. 12. num. 20. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de disciplina clericali §. 5. num. 26. cum seqq. Prax. Episcop.

part. 1. verbo abortus. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. 9. 13. art. 4. Alois. Ricc. in collect. decis. part. 1. collect. 590. Farin. in præci crimin. part. 5. quæst. 22. num. 92. cum seqq. Molin. de iustit. tom. 3. tract. 3. disp. 7. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 72. num. 17. Ordin. Reg. Lusitan. lib. 5. tit. 35 n. 2.

Item abortum procurantes, consultantes, & consilientes quoconque modo, incident in peccatas contentas in constit. Sixti V. incip. Effrenatam, Romæ publicata die 16. Novembri 1588. moderata postea per Greg. XIV. pridie Kalend. Iunij 1591. incipien. Sedes Apost. quos refert Quarant. in summa Bullarij, verbo abortus, nam Sextus V. in dicta sua confitit gravissimis peccatis prosequitur aduersus omnes, qui abortum procurant, concilium, vel auxilium præstant, venena præbent, vel manus inferunt, sive feciis animatus sit, sive non, quos præsentim maioris excommunicationis peccata sedi Apost. referuata multavit, Gregorius vero peccatis sibi quod ad procurantes abortum, aut poculum exhibentes, vel sumentes venena sterilitatis, aut quoconque modo auxilium, vel consilium præbentes, ad terminos iuris communis reducit, ceteris in suo robore manentibus. Illud tamen in hac materia est leitus dignissimum quod quando ex patre concepti euidentis periculum apparet, vel quod puerpera soleat ad extreum deduci, aut nimis acta sit, aut fama eius laetatur, aut aliter vita discernit, existimationis possit subire sive poterit poculum abortionis præbeti, dum fetus sicut non sit animatus, ut per S. Anton. part. 3. tit. 7. cap. 2. §. 2. Sylvest. in summa verbo medicus quæst. 4. Armil. verbo abortus num. 2. Couar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. num. 1. Cordub. in sum q. 173. Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 20. num. 9.

Vt non possit generare, aut concipere, &c.] Notatur ad 3 hoc, quod impedimentum adhibens ne ex coitu conceptio, generatio sequatur ut homicida tenetur, hoc est instar homicidum teneatur, quatenus vitam hominis ne sequeretur ex suis naturalibus causis impediuit, quod graue est peccatum, sicut qui hominem interficit, impeditque ne vita illius vterius progrederiatur, vide Molin. d. disp. 17. n. 6. Decian. tract. crim. lib. 9. c. 18. num. 17. Farin. d. quæst. 122. num. 105. & 106. Non est tamen irregularis, cum irregularitas non contrahatur nisi actu sequatur homicidium, seu detuncatio, ut per glossin. hic. Tabien. verbo irregularitas 3. §. 14 & 15. Sayt. de censur. lib. 3. c. 35. n. 27. & 17. c. 2. num. 5. quos citat Bellar. §. 5. num. 27. Ita etiam nulla irregularitas contrahitur ab eo, qui potionem, vel cibum ad inducendam sterilitatem in muliere præbet, seu etiam vitro medicinam ne generare possit, submittat, ut per Villadiag. de irreg. cap. 6. vers. sed contrarium num. 36. Nau. in man. 27. num. 222. Aut. de censur. part. 7. disp. 6. sect. 4. dub. 2. Sayt. in similis tract. lib. 7. c. 3. num. 5.

Vel nasci soboles.] Inter medicinæ artis professores 4 est communis sententia quod tanquam homicida puniendus venit, qui abortum procurat, aut poculum præbet prægnanti in quoconque tempore postquam a quinto mense egreditur fetus, nam ut talis est, & toto anno ex quanto mense legitime nascitur, per Horat. Augen. in tract. quod homini non sit certum tempus ad naecendum lib. 1 & 2. Ioan. Schenck tom. 2. obseru. medio lib. 4. tit. de parisi. vital. præce. obseru. 153. & seqq. Perarmato in lib. de hominum procreat. cap. 9. Ferd. Bonavent. in tract. de optimis. l. 2. cum tribus seqq. Ludovic. Mercado l. 4. de affectib. mulier. c. 1. Franc. Valeriol. enarrat. med. l. 2. c. 7. Franc. Vale. l. 2. controu. 6. 10. Rapti.

96 Collectanea Doct.in lib.V. Decretal.

Raph. de la Torre tom.2. de visitis oppos. Relig. quest. 96.
art.1. disp. 10. ideo huiusmodi magi quando infantis,
aut matris mors sequitur, tenentur de occiso, ut probat
text. Seus si fiat, ut pariat, quia non tenentur de
dolo l. § hec adiectio ff. ad leg. Cornel. de sicc. Griland.
ubi sup quest. 12. num. 10. Anton. Gom. var. tom.2. cap.3.
Baiard. ad Clar. quaf. 68. ex n.7.

S V M M A R I V M .

- 1 Index discretui in paenitentia imponenda debet atten-
dere circumstantias ex quibus augetur, vel minuitur
delictum.
- 2 Etatis ratio in paenit imponendis habenda est.
- 3 Senectus an excusat in delictis remissive.
- 4 Infans pupillus, & minor, an in delictis excusentur
remissive.
- 5 Furiosus, an, & quando in delictis excusetur, re-
missive.
- 6 Ebrios, an, & quando in delictis excusetur, remis-
sive.
- 7 Dormiens delinquens an excusetur remissive.
- 8 Excellens in aliquo arte, vel insignis peritia vir, an, &
quando in delictis excusetur, remissive.
- 9 Sexus ratio in paenit infelicitate habenda est.
- 10 Dignitas ac generis nobilitas an, & quando relevet
aliquem a pena ordinariare remissive.
- 11 Auxiliuum delinquenti praestare quis presumitur eo ipso
quod afficit cum illo armatus prope.
- 12 Auxiliuum ut dicatur praestitum, requiritur assistentia
animo doloso, & cogitato, & auxiliatores ad hoc
coadunati.
- 13 Gentil coadunatio non est punibilis, nisi facta dolose,
& appensata ad malum.
- 14 Auxiliuum prestans in delicto punitur eadem pena,
qua ipse delinquens.
- 15 Mandans an, & quando puniatur eadem pena, qua
mandatarius, remissive.
- 16 Mandatum ad delictum perpetrandum probatur per
scripturam, & subscriptionem mandamus.
- 17 Mandans, & mandatarius in eodem libello accusari
possunt.
- 18 Delictum, qui sciuisti committendum, & prohibere po-
tuit, & non prohibuit, eadem pena tenetur, qua ipse
delinquens.
- 19 Delicto committendo obviare quando quis teneatur
offenditur.
- 20 Defendere proximum, & damnum eminens euertere
non valens, tenetur in foro conscientie illud renelare
ei, cui imminet, ut per eum evertatur.
- 21 Denuntians damnum illi, cui imminet non incurrit ir-
regularitatem, etiam si ex eadem denuntiatione con-
tingeret mors, aut mortaliatio delinquentis.
- 22 Obligatio renelandi delictum illi, cui imminet, ita est
intelligenda, ut prius pramittatur fraterna admo-
nitio facienda iniusto aggressori, nisi ubi verterit in
damnum Reipub.
- 23 Damnum proximo imminens etiam sub fide secreta
susceptum detegere quis tenetur, etiam virtute
monialium generalium.
- 24 Secretum altiende non cognitum, nisi in Confessione
sacramentali, nullo casu quinque etiam superiore
inbente, etiam pro salute & scandalo Regni totius
in iusto penitente renelari potest.
- 25 Secretum cognitum in confessione facta laico in extre-
ma necessitate an cadat sub stricto Confessionis sacra-
mentalii signo, remissive.
- 26 Defendere tenetur iniuste aggressum sine clamet, sine
non.

- 27 Excommunicatio non incurrit ex perditione clericis
iniusti agg. foris.
- 28 Defendere tenetur quis proximum etiam inimicum, &
non Christianum.
- 29 Delictum, ut furtum, &c. prohibens ne impediatur
peccat mortaliter, & an teneatur ad restituendum,
estenditur.
- 30 Delictum persuadens, bortans, & instruens paucis
eadem pena, qua ipse delinquens.
- 31 Consulens delictum, an puniatur eadem pena qua ipse
delinquens, remissive.
- 32 Restitutio facienda est illi, a quo obtulit est, vel ha-
benit causam ab eo.
- 33 Clericus consulens delictum quod si ipse commis-
sa irregularitatem incurriteret, an irregulariter efficiatur,
estenditur.
- 34 Clericus propter homicidium non degradatur, sed de-
ponitur.
- 35 Clericus homicida an sit priuatus ipso irre beneficio
qua habet, an veniat priuandus, remissive.
- 36 Irregularitatem incurrit ille, qui armatus cum diu-
nit ad occidendum si postea aliquis occisi fuerit,
etiam si ille nihil commisserit.
- 37 Laicus potest fieri irregularis, & inhabilit ad le-
nesia.
- 38 Clericus propter homicidium in monasterio sui in
carcerem detinatur per quinquennium.

C A P . Sicut dignum j. IV.

Iudex discretus in qualitate penitentie imponen-
da, debet considerare quantitatem & qualitatem
delicti, etatem, scientiam, sexum, conditionem delin-
quentis, locum, & tempus in quo deliquerit. Colligitur
ex Ordin. Abb. antiq. In-nocent. Collect. Zabat. Iom.
Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butt. Panorm. Felin.
Marian. Socin. Viuian. in rationalib. 5. iuris Pontificij,
pag. 119. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 66.
remissive Casal. in annos. & Ximen. in concord. p. 1. &
tit. 10. c. 7. & est post Concil. Lateranen. sub Alex. III.
part. 35. cap. 1.

Sed etas.] Notatut ad hoc quod in peccatis impo-
nendis etatis ratio habenda est, l. 1. § impudenter ad
Syllam. Aloys. Ricc. collect. decif. part. 5. coll. 1. 1. 4.
Sed hunc quid in delictis senectus excusat, vide My-
sing. tom. 2. obseru. 5. 4. Grammat. decif. 23. num. 11. The-
saur. decif. 61. quos refert Anton. Ricciu. d. coll.
1845. in fine, Tiber. Decian. resp. 16. & 24. volum. 3. Me-
noch. de arbitr. casu 329. Molin. de iustit. trit. 3. disp.
37. De infantia, pupillo, & minore, vide Carac. in tract.
de minore in delictis excusando, Ayter. de homicid. part.
num. 124. & seqq. Thesaur. Pedem. decif. 161. Hondon. de
conf. 104. vol. 1. Raudens. de analogia cap. 12. n. 7. Molin.
d. tract. 3. disp. 36. Caball. d. tract. de omni genere homici-
diij num. 179. cum seqq. Campan. in duxi foris iuri Ca.
non. rub. 11. cap. 2. 3. à num. 99.

Scientia.] Glos. in presenti hoc verbum explicata, debet
an sit discretus, vel non sane mentis, unde si fetae ca-
pias an & quando furiosus delinquens excusat, vi-
de Doctores per text. ibi in l. Digniss. ff. de officio p. 1.
Ayter. d. part. 2. num. 150. Balb. decif. 60. Aloys. Ric-
cius in collect. decif. part. 5. collect. 1840. Menoch. de
arbitr. casu 325. Fachin. contraria. lib. 9. cap. 3. Ceuall.
communium contra commun. quaf. 33. Peir. Caball.
d. tract. à num. 179. Molina d. tract. 3. disp. 18. num. 1.
cum seqq.

Ebrios delinquens an & quando excusat, vide
Doctores per text. ibi in l. omne delictum §. per eum s. f.
de re milit. Greg. l. 5. verbo embriagarse tit. 8. part. 7. Clai-
mum seqq.

De Homicidio voluntario,&c. Tit.XII. 97

§. fin quest. 60. num. 12. VVseemb. in paratitlis ff. ad leg. Cornel. de si. ar. n. 24. Duen. reg. 359 vers. amplia quart. Gon. tom. 3. var. cap. 1. num. 73. Iodoch. in praxi crimin. cap. 84. num. 17. & 18. Menoch. de arbir. casu 326. & casu 377. a num. 3. Peguer. decis. 18. num. 22. Auend. de exequendis mand. part. 2. cap. 5. num. 19. Mafcard. concl. 570. num. 3. Reuliner. decis. 14. quem refert Aloys. Riccius d. collect. 1840. verf. & ob hanc. Azot. infisit. moralium part. 3. lib. 2. cap. 13. vers. primo notandum. & verf. seqq. Bellacomb. tom. 2. communum opinion. lib. 9. tit. 13. num. 79. pag. 495. & Kirchou. tit. 30. num. 100. pag. 547. Perez ad rub. tit. 8. l. 8. Ordinamen. pag. 203. cum seqq. & l. 1. in fine in addit. eod. tit. & lib. pag. 208. Azued. l. 1. num. 32. tit. 13. lib. 4. nona recop. Paul. Comitol. respns. moralium lib. 5. quaff. 5. & 6. Pineda in vita S. Ioannis Baptiste lib. 3. art. 2. cap. 1. pag. mibi 142. Molina d. tract. 3. disp. 38. num. 5. cum seqq. Petr. Caball. d. tract. num. 187. Campan. d. cap. 23. a num. 108. Et an & quando irregulatitas incuratur ab eo, qui ebris exsitem aliquem occidit, aut mutilat: vide Bonif. de Vitalini. in Clem. si furiosus, de homicid. num. 25. & 26. vbi Couart. part. 3. in princ. num. 3. Nauarr. in man. 6. 27. num. 230. Soat. de censor. disp. 4. sect. 1. num. 12. vers. nam communis. Greg. Sayr. eod. tract. lib. 6. cap. 17. n. 34. vers. secunda opinio. Aul. in simili tract. part. 7. rub. de homicidio directe volunt. sect. 1. dub. 15. vers. secunda conclusio. Et an & quando ebrietas sit peccatum mortale: vide Nauarr. in cap. ita quorundam, notab. 9. num. 36. de Iude. Turrec. in cap. sexto die num. 5. disp. 35. Perez l. 1. addit. 1. tit. 8 l. 8. Ordin. Gutier. canon. l. 2. c. 4. n. 30. latè Ludouic. Beja respns. causum confitentia p. 3. casu 20.

Dormiens delinquentis an & quando excusetur, vide Doctores per text. ibi in l. ad beatis, ff. de penit. Grammat. decis. 23. Reuliner. decis. 80. & 81. quos refert Aloys. Riccius in collect. decis. part. 5. collect. 1842. Alex. Raudens. de analog. c. 22. n. 67. & 68. Tiraq. de penit. tem. causa 50. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 98. a. n. 134. Et de habente merita in Rempubl. Menoch. de arbir. lib. 1. q. 92. num. 9.

Sexus.] Notatur ad hoc quod in penis infligendis sexus ratio habenda est, vt per Tiraquel. de penit. tempore. causa 9. à princip. & l. 1. connub. glof. 1. num. 85. cum seqq. & l. 9. num. 177. vers. & hinc opinion. Farin. d. 98. num. 1. cum seqq. Vnde leuius puniuntur mulieres quam viri. Reuliner. decis. 20. Aloys. Riccius d. part. 5. collect. 1841.

Atque conditio.] An & quando dignitas ac generis nobilitas relinet aliquem à pena ordinaria, vide Reuliner. decis. 15. quem citat Aloys. Riccius d. collect. 1842. in fine, Ioseph. Seffe Aragonia decis. 11.

§. Illi autem.

Socians homicidam animo occidendi, licet non apponat manum, si tamen ex sua causa mors sequuta est, tenetur ferè pari pena cum homicida. Colligunt Doctores in pinc. text. citati.

Circa manum inlectionem. &c.] Ergo auxilium delinquenti praestare quis presumitur eo ipso quod afflitum cum delinquente armatus propè, vt per Mafcard. de probat. conclus. 159. num. 1. cum seqq. Farin. in Barbos. Collect. Tom. III.

praxi crimin. part. 3. quest. 131. num. 67. cum seqq. Campan. in ditteris. iuris Canon. rubr. 11. cap. 23. num. 74. Et ad hoc, vt illud praestitum dicatur, requiritur assistentia animo dololo & cogitato, & auxiliatores ad hoc coadunati, Barzius Bononiensis. decis. 179. Cachezan. Pedem. decis. 104. Coadunatio enim gentis non est punibilis, nisi facta dolosè & appetitatem ad malum, ex l. 3. §. homines ff. vi. bonorum rapt. Azued. l. 2. tit. 6. lib. 3. noue recop. Menoch. cons. 28. num. 19. Fatinac. in praxi criminal. q. 113. 143. vbi n. 144. resoluta pena conuenticula, & congregacionis habere locum quando à principiis & principaliter facta est ad malum finem, fecus si incidenter homines sic conuerterint & se congregauerint.

§. Illi etiam.

Homicidam socians animo tantum prohibendi, ne impeditatur, tenetur paulo minori pena. Colligunt Doctores in princip. text. citati.

Qui occisoribus opem, &c.] Ergo auxilium praestans in delicto punitur eadem pena, qua ipse delinquentis de quo vide Clar. §. fin. quest. 90. num. 1. Iacob. Ayer. de homicid. part. 2. num. 34. Menoch. de arbir. casu 249. num. 7. Surd. cons. 40. num. 45. Mafcard. de probat. conclus. 159. num. 18. Molina de infit. tom. 4. tract. 3. disp. 6. latè Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 131. à princip. vbi q. 132. resoluta quod praestans auxilium delinquenti post delicto opem non praestitisse.

Nota quod irregulatitas incurritur ab eo, qui homicidio auxilium praestat etiam non cooperatum, vt per Maiol. de irregular. lib. 5. cap. 48. §. 4. num. 1. Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 2. num. 2. Soat. de censor. disp. 44. sect. 3. num. 31. vbi subdit quod non interueniente cooperatione incurritur irregulatitas homicidij causalis, non voluntarij. Aul. in simili tract. part. 7. disp. 6. sect. 3. dub. 3. concl. 1. vers. secunda probatio. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 4. num. 11. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 11. sub num. 8. vers. & eadem irregulatius.

Mandans an & quando puniatur eadem pena, qua mandatarius, vide Anton. Gomez tom. 3. var. cap. 3. num. 30. Menoch. de arbir. casu 353. num. 2. Ayer. de homicid. part. 2. à num. 42. Decian. tract. crimin. lib. 9. cap. 31. cum seqq. Ceull. commun. contra commun. quest. 166. Petr. Caball. in tract. de omni genere homicidij num. 264. cum seqq. Cardol. in praxi iudiciorum verbo factum num. 6. Mandatum vero cum sit quid facti, non presumitur, sed probari debet, Mafcard. conclus. 104. Perez. consil. 107. num. 1. & seq. Decian. d. lib. 9. cap. 34. à princip. Sed qualiter probetur, differunt Mafcard. conclus. 866. & conclus. 1015. Menoch. consil. 788. à num. 2. Decian. d. cap. 34. num. 26. vbi resoluta mandatum probari per scripturam, & subscriptionem mandantis, & num. fin. tenet quod unus testis deponens de mandato facit iudicium ad torturam contra mandatorem. Et quod mandans & mandatarius possint accusari in eodem libello 3 ex Bart. in l. sed si unius & seruit meus. ff. de iniur. tradit. Farin. in praxi crimin. quest. 133. num. 147. An & quando irregulatitas contrahatur ab eo, qui mandat homicidium fieri homicidio sequito, dixi ad cap. fin. hoc tit. in 6.

Qui potuit homicidem liberare, &c.] Notatur ad hoc, quod ille, qui scilicet delictum committendum, & prohibere potuit, si non prohibuit, eadem pena tenerit qua ipsius delinquentis teneretur, vt per Abb. hinc num. 5. Barr. num. 6. Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 2. num. 7. ad med. Tiraq. de penit. tempore. causa 44. num. 13.

I. Quibus

Quius enim omni iure atento teneatur obuiare delito, & alium defendere, si commode, & absque periculo potest, alias solueretur humana societas, & dictamen rationis, quo mouemur ad alterum diligendum, offendere turque si à defensione & tutela illius impie retardatetur; vnde priuata persona, quæ obstat tenetur ex charitate, si in his terminis non obstant omittentes commodam, & opportunam proximi defensionem in persona, aut in ceteris bonis, grauiter peccant, non tamen tenentur ad restitutionem danni illati, quippe quid hæc earum obligatio prouenit non ex iustitia commutativa, sed ex charitate, cuius violatio non obligat ad restitutionem, non enim proponitur aliiquid ab earum parte receptum, vel à lege sub ratione iustitiae commutativa specialiter in iure pro suscipienda & sustinenda proximi defensione, nec quid aliud ex quo ea sit illi adeo debita, tuis ad eandem computari possit inter bona eiusdem proxime defendendi, vide Nauarr. in man. c.24. sub num.17. & in cap. Sacerdos. de penit. disput. 6. n.23. Sot. de iustit. lib.4. quest.7. art.3. Sylvest. in summ. verbo restitutio in 3. quest.2. vers. secundum. & quest.6. column.3. post princip. Anton. Gomez var. tom.3. cap.2. num.9. Arag. 2.2. quest.6.2. artic.7. vbi Salom. contr. 1. & 2. Greg. de Valent. tom.3. disp. 5. quest.6. punto 3. Flores var lib.1. quest.18. num.30. Menoch. de arbitr. causa 355. num.2. Baiard. ad Clar. §. fin. 9. 8. num.15. Tiraq. de parnis temper causa 44. num.69. & seq. Gam. de Sacramentis praefatis ultimo supplicio dammaris quest.1. num.5. Farin. in praxi criminis. quest.12.5. num.306. Sayt. in clavi Regia lib.10. tractat. 2.c.14. num.2. Rebello. de obligation. iustit. part.1. lib.1. quest.2. num.2. Molin. de iustit. lib.4. disp.18. n.2. officiales verò, & ministri publici, aliquae qui ex officio, & consequenter ex lege iustitiae constituti sunt, & absolute assumpti ad omnem etiam rigorosam & periculosam aliorum defensionem, vt est seruus respectu domini, iuxta text. in l.1. §. tulisse. & §. quod si vulnerati, ff. ad Syllan. & vaillans respectu domini fendi, iuxta text. in cap.1. §. item qui dominum, qua fuit prima causa beneficij amittendi; denique & milites, iuxta text. in l.3. §. vlt. & in l. omne delictum §. qui in acie, & vlt. ff. de re milit. hi etenim (quibus obligato à iustitia prouexit, & per consequens si illi non satisfecerint, ad restitutionem tenentur, vt supra dixi ad c.2. in fine hoc tit.) tenentur cum periculo propriæ vita, non tamen manu. sibi defendere huicmodi personas, vbi scilicet earum defensio sibi possibilis præsumptuè saltem videatur, vt resoluunt Claud. in repet. l. ut vim ff. de iustitia, & iure, man.130. vbi Curt. sub num.60. Bolognet. sub num.83. Sylvest. verb. homicidium 2. num.10. Farin. quest.12.5. n.23.7. quicquid limitent Put. de syndicatu verbo officialis §. qualiter, num.8. Anton. Correa in fragmen. ad lib.5. Ordin. Reg. Lusit. in princip. verbo preso vers. septimo requiritur n.7.2. Lessi. de iustit. lib.2.c.9.n.9.

Ex quibus inferatur irregularitatem non incurre illum, qui videns aliquem vulnerari, & occidi, valens homicidium impide non impediuit, si proximum ratione charitatis tenebatur solum defendere, secus si illum defendere tenebatur etiam ratione iustitiae, prout contingit in filiis, famulis, seruis, vxore, subditis, publicis officialibus, aliisque similibus; ita Maiol. de iure reg. lib.6. c.48. §. n.2. & seqq. vbi subdit esse animadverendum quid in proprio vbi quis ratione iustitiae proximum defendere tenetur, non intelligitur vt tenetur eripere à morte, sed sufficit agere quicquid adiuuando, verbo, vel facto facere potest, vt mors impediatur. Tiraquell. de parnis temp. causa 44. num.13. Soar. de censor. disput. 45. sct.4. num.3. & ex num.5. Sayt. ed. tract. lib.7. cap.4. num.3.

& 4. Avil. in simili tract. p.7. disp. 6. sct.2. dub.7. vñf. imp. b. as opinions.

Amplia vt quilibet alioquin non valens defendere proximum, & ab eo auertere datum eminetur in foro conscientia illud ei reuelare, cui imminet, vt per eum auerteretur; ita Abb. in cap.1. lib. num.9. colum.2. ante med. de restit. foliata. & in cap. n.1. num.44. de iudic. Berol. in cap.1. num.75. de off. deleg. Caiet. 2.2. quest.3.3. art.7. Sot. de iustit. reg. do membr.2. quest.4. concl.2. & de iustit. lib.1. quest. art.1. ad 3. Sylvest. verbo restitutio 3. num.6. col.2. post. Couart. in reg. peccatum part.2. §.3. sub num.3. Nauar. in manu. cap.25. num.3. & cap.27. sub num.11. Mench. illuf. lib.1. cap.1.6. num.5. Gutier. canon. lib.1. cap.11. à num.48. & num.73. & 75. Menoch. de arbitr. causa 355. à princip. Fr. Emman. in summ. tom.2. c.7. fid. num.7. Flores de Mena var. quest.18. num.44. cum seqq. Molina d. tract.3. disp.18. num.3. cum seqq. Rebolledo part.1. lib.1. quest.14. sct.8. num.55. cum seqq. Lessi. d. lib.2. cap.11. à num.57. obseruantes pro exempli quotidianis possit nos & teneri si nominamus Titum effarem, monere eos cum quibus habitat, vt fibi coemere aut si gerit se pro medico ille, cuius imperitiam vobis, posse nos & teneri agriatos val alios, quibus inde periculum imminet, monere, prout etiam possit nos teneri manifestare Petrum, v.g. auctorem homicidij si illud imponatur innocentem ob id plectendo cum similibus. Quod quidem verum est vt in eis terminis necessariae denuntiationis etiam iudiciale non incurrat irregularitatem, etiam ex eadem denuntiatione & subsequenti illatum culpatum inquisitione contingere mors, aut multatim delinquere, vt per Couart. in Clem. si iustit. part.2. §.5. sum.5. Nauar. in man.2.7. num.2.1. Sot. de iustit. lib.1. quest.5. art.1. ad 3. Henric. in summ. lib.14. c.1.2. sub n.8. Fr. Emman. in summ. tom.1. c.1.69. num.12. Molin. n.2. disp.109. n.5. Quæ quidem teculandi obligatio non incumbens in ordine ad proximi defensionem, in est intelligenda vt prius premittere debeamus frumentam admonitionem & inductionem faciendo iniusto aggressori quod à danno deflat, si sps etiam profuturam, vt ita eius fama confutetur quod fieri possit, nec perdatu. si ipse penituerit, & damnum resarcuerit, vel illud non inchoauerit, vibet resoluunt omnes: doctores supra citati, maxime Nauar. in man. c.17. sub num.135. Mench. d. cap.17. fid. num.4. Gutier. d. c.11. num.51. & 73. Fr. Emman. d. col.2. ante med. Lessi. d. cap.11. num.60. contrahendit cum aliis resoluunt vbi crimen occultum vestitum in damnum Reip. prout est heresi, crimen heresi, malitia, proditio, & similia, quippe quid in his ad periculum in mora, & vt plurimum non possit per homicidium priuatum, & per eius admonitiones contagio sufficienter impediti: vnde vt plurimum sufficienter admitionibus debent ad iudicium & ad ministros publicos competentes, vtpore potentes ad eam contagionem impediendam deueni, vt denuntiationem, vt resoluunt D. Thom. 2.2. q.23. art.7. in corpore, Abb. d. cap. nouit. n.44. Simanch. de calibria iugl. cap.19. & cap.42. num.11. Nauar. in man. cap.14. num.14. Rojas in singul. Fidei verbo accusare num.11. Gutier. cap.11. n.53. Flores de Mena d. q.18. n.45. cum seqq. d. in direct. Inquisit. part.2. cap.24. commento 18. sic literantes ordinem illum correctionis fraternæ, de quo in d. cap. nouit.

Subampliatur locum habere etiam crimen illud proximo damno & ex malitia criminosi volenti detinente impendens, occultum fuerit, vel alieni detinente, vt si proximus iniuste sit occidendum, vel futrum sit committendum, aut similia.

De Homicidio voluntario, &c. Tit.XII. 99

ad huc enim illud secretum suscipiens detegere teneatur etiam in iudicio virtute etiam monitorialium generalium sub excommunicatione, vel alias etiam ab aliis iudicis praecepto sine denunciando, sive etiam testificando: ita D. Thom. 2. 2. quæst. 70. art. 1. ad 2. Sylvest. verbo refut. 8. column. 2. ante med. Nauar. in cap. inter verba 10. quæst. 3. conclus. 6. sub num. 2. 23. & in man. cap. 25. n. 33. & in cap. Sacerdos sub n. 24. de penit. dist. 6. Sot. de instit. lib. 5. quæst. 7. art. 1. ad 1. & de ratione regendi secretum memb. 2. quæst. 7. num. 21. Cordub. in suo quæst. lib. 1. quæst. 43. vers. 3. pag. 347. Greg. 35. gloss. 1. 16. part. 3. Gütter. d. cap. 1. n. 48. & num. 75. Azor. institut. moral. part. 3. lib. 13. cod. 30. dub. 4. Molin. de instit. tract. 4. disput. 5. num. 6. Modern. de iurisdict. part. 2. cap. 14. num. 21. Lessi. d. lib. 2. cap. 30. 24. num. 43. 47. & 49. Secretum verò aliunde non cognitum nisi in Confessione sacramentali in ordine ad eam, indubitanter conseruandum est, & nullo casu, quocunque etiam superiori iubente reverendum in vitro penitente, etiam pro salute, & scandalo Regni, totius, ita D. Thom. d. quæst. 70. art. 1. ad 2. Sot. d. lib. 5. quæst. 7. art. 1. ad 1. & d. memb. 2. quæst. 6. conclus. 3. col. 2. Cordub. loco proximè citato. Fr. Emman. in summ. tom. 2. cap. 7. num. 8. Molin. d. disput. 5. num. 6. ad fin. & num. 9. Modern. de iurisdict. part. 4. casu 194. num. 5. cum legg. Flores de Mena d. q. 18. num. 46. Lessi. d. cap. 30. num. 45. multipliciter ampliantes huicmodi obligationem conseruandi secreti Confessionis sacramentalis adeo ut eius detectio nullam fidem faciat in iudicio, eo quod scientia per Sacerdotem habita ex Confessione sacramentali nihil omnino pertinet ad contouersiam iudiciale, quippe quod in iudicio deponit quis de illis, qua nouit ut homo, Sacerdos in Confessione sacramentali nouit ut Deus, ita post Rip. Felin. & alios optimè resoluunt Cou. de spons. part. 2. cap. 7. §. 1. n. 10. Mascard. de probat. concil. 377. n. 5. cum legg. & alij. quos referunt & sequuntur Cened. ad Decretum collect. 60. n. 2. 25. in fine. An idem sit dicendum de confessione facta laico in extremis necessitate, vide Cou. d. n. 10. N. mar. in cap. si Sacerdos de penit. dist. 6. n. 117. cum legg. Gütter. d. cap. 11. n. 49. 74. & 50. Mascard. de probat. lib. 1. q. 5. n. 5. Cened. d. collect. 60. n. 5.

26 Secundū amplia, sive iniustè aggressus clamet, sive non, in vtroque enim casu cum defendere tenetur, cum ad hoc satis sit quod huc proximi cura nobis à Deo mandata sit, iuxta illud Ecclesiast. 17. *Vnicuique mandauit Dominus de proximo suo; unde merito, sic resoluunt communiter Doctores, ut per Claud. in repet. d. et vim. n. 125. Gon. tom. 3. var. e. 3. sub n. 21. & alij, quos aduersus alios referunt, & sequitur Farin. in præc. crimin. q. 1 24. n. 270. & seq.*

27 Tertiū amplia, vt procedat sive iniustus aggressor sit laicus, sive clericus, adeo ut ex clericis sive aggressoris percussione non incorratur excommunicatione, vt per Cou. in Clem. si furiosum p. 3. & vnic. n. 5. Gon. sub n. 21. Clar. s. homicidium sub n. 29. Farin. d. g. 125. n. 276. Soart. de cens. dist. 22. sect. 1. n. 39.

28 Quartū amplia, vt procedat in defensione non solum Christiani iniustè aggressi, sed etiam alterius non Christiani, uno & in defensione inimici, ita post Mantuanum resoluti Farin. d. g. 125. n. 268 iurito num. 272. & in defensione inimici etiam capitalis sic constituit etiam Fulgos. d. l. vt vim sub. num. 4. vbi Ias. num. 29. Carter. in præc. crimin. in tract. de homicid. § quinto ex- cuse defensio, num. 45.

29 Quintū amplia, vt procedat non solum in eo, qui delictum committendum non prohibet cum prohibere potuerit, sed etiam in eo, qui impedit volentem impetrare fortum, aut aliud dannum proximi, sive personale sive externum, hunc namque grauitate pec- Barbos. Collect. Tom. III. I.

care resoluunt Medin. de refut. quest. 9. in fine, Nauar. in man. cap. 17. sub n. 140. Henrig. d. lib. 14. de irregul. 6. 12. sub num. 7. Fr. Emman. in sum. tom. 1. c. 151. num. 16. Molin. d. tract. 2. disput. 755. n. 4. Rebell. d. part. 1. lib. 2. q. 14. sect. 8. num. 57. Circa tamen restituendi obligationem damni inde sequunt controverunt supra citati Doctores agentes non quidem de impedientibus, qui ex iustitia commutativa defendere tenebantur, de quibus, egi supra vers. Qui portuit, &c. hoc eod. & scilicet de illis qui per se ad defendendum ex charitate tantum tenentur, quos quidem ad huiusmodi restitutionem obligatos esse voluerunt Medin. Nauar. Fr. Emman. obi proximè, adeo, vt idem Nauar. in man. cap. 27. sub numero 231. existinet insuper irregulatam esse, qui auctit alium à liberando proximo ab iniusta deformitate, quod tradit Henrig. obi supra, nisi bono animo amicum disertat, ne perinde le periculis obiicit: at verò Molina. & Rebell. dictis locis melius eos ita demum teneti sic restituere admittunt si dictum defensore impediunt mediis contra iustitiam, veluti vi, dolo aut fraude.

§. Qui vero.

Incitans alium ad homicidium, mitius punitur quam homicida; fecus autem si incitauit ad certum homicidium, quia eo sequito tenetur ut homicida. Colligunt Doctores in princip. text. citati.

Prout essent.] Ergo delictum persuadens; inflammas, instigans, hortans, incitans; & instituens, puniatur eadem pena, qui ipse delinquens, vt per Farinac. in præc. crimin. part. 5. quæst. 129. num. 26. cum legg. vbi à num. 23, an consulendum punitur eadem pena, 31. quia ipse delinquens, de quo etiam Duen. reg. 149. Bernard. reg. 175. in princip. Ayter. de homicid. part. 2. numero 35. Azor. institut. moralib. part. 3. lib. 2. capitulo 10. Campan. in diuersorio iuris Canonici rub. 113. cap. 23. num. 79.

§. Eos insuper.

Bona occisi occupans non per hoc tenetur de homicidio. Colligunt Doctores in princip. text. citati.

Eis, quorum fuerunt. &c.] Notatur ad hoc quod 32 restitutio facienda est eidem à quo ablatum est, vel habenti causam ab eo, non enim æqualitas iustitia servatur per restitutionem alteri factam eo invito, cap. ea te 22. in princip. de iure iuri. l. immiti 12. C. de solutione. gloss. & communis in reg. peccatum, de regulis iuris in 6. D. Thom. 2. 2. quæst. 6. art. 5. Nec sat est restitutio fieri pauperibus, vt dicit hic text. qui intelligendus est, vbi dominus, vel is, cui debetur, certus est, & citra scandalum, vel periculum potest eidem restituiri, aliter enim si sit incognitus post adhibitam diligentiam, vel si scandalum immineat, potest fieri restitutio pauperibus, quia sic in effetu restituatur domino, cui prodest quod anima salutem, vide Couar. in reg. peccatum part. 2. in initio num. 6. & part. 3. §. 1. num. 2. Mich. Salón. 2. 2. q. 62. art. 5. contr. 5. Petr. de Arag. in resp. ad 3. Valeht. tom. 3. dist. 5. p. 9. 6. puncto 4. latè Say. in clavi Regia lib. 10. tract. 5. cap. 2. à princip.

§. Clericos.

Clerici præstantes mortis auxilium, consilium, vel fauorem, quam preuentiam incurvant, ostenditur hic, & colligunt Doctores in princip. text. citati.

Et illos, qui consilium dedere, &c.] Notatur ad hoc quod 33 clericus consulens delictum, quod si ipse commisser,

I 2 irregu

irregularitatem incurrit, irregularis efficitur ac si delinquisset, vt per Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 1. num. 1. Maiol. de irregul. lib. 5. c. 48. §. 2. num. 1. Soar. de censor. disp. 44. sect. 3. num. 10. Sayr. in simili tract. lib. 7. cap. 3. num. 1. Aul. eod. tract. part. 7. disp. 6. sect. 2. dub. 3. concl. 2. & 4. Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 129. num. 56. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 1. num. 129. Intellige quando quis consilium aliquid, qui si ne illo consilio non erat facturus homicidium, secus si etiam sine consilio occidisset, Couar. in d. Clem. si furiosus p. 2. num. 1. Albert. Trot. de vero & perfecto clericico l. 2. cap. 21. num. 7. Soar. d. sect. 3. num. 10. vers. addo etiam. Sayr. d. cap. 3. num. 2. nisi ex consilio dato tali alias facturo deterrot factus sit, quia tunc consulens, irregularis erit, licet consultus sine consilio occidisset, vt per Cou. d. part. 1. num. 1. vers. est igitur, Soar. d. num. 10. vers. ad irregularitatem vero, Sayr. d. num. 2. vers. immo vero, Aula d. dub. 3. concl. 3. eodem modo irregularitas incurrit quando quis suo consilio facit, vt alter facilius, vel citius, vel crudelius tale committat delictum, vt per Vgolin. eod. tract. cap. 16. num. 1. Bonac. eod. tract. disp. 7. quæst. 4. punto 7. num. 19. vbi secus dicendum concludit quando consulens non auget voluntatem, sed exigue mouet, aut quando parato facere maius in illum, suader minus, puta quando parato occidere, vel inutilare, suader tantummodo percutere, & citat Fr. Emman. in summ. part. 1. c. 17. 8. concl. 20. num. 21. Henr. lib. 14. cap. 16. num. 4. Sayr. de censor. lib. 7. cap. 3. num. 13. Aul. d. dub. 2. ver. unde inquirimus, Sayr. d. cap. 3. num. 13. Coninck de Sacram. & censor. tom. 2. disp. 17. dub. 8. num. 69. Illud aducere oportet quod irregularitas non incurrit ab eo, qui post consilium datum ad homicidium, antequam illud sequatur, consilium reuocat, reuocationem illi, cui consilium dedit, manifestat, & occidendo notificat, vt praecaveat, sicut docent Nauarr. in man. cap. 27. num. 2. 3. Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 2. num. 3. in 5. ampl. Vialard. in candel. aureo tract. de irreg. num. 1. § 8. Soar. d. sect. 3. ex num. 11. Sayr. d. cap. 3. num. 4. & 5. Aul. d. sect. 2. dub. 4. vers. terria consilii, notificatio autem necessaria non erit, quando is, qui consilium reuocavit, probabiliter, & bona fide credidit, sic reuocato consilio mortem non sequuturam, quia tunc etiam sequitur homicidio, & nulla facta notificatione occidendo vt sibi caueat, irregularis non efficietur, vt adverturnt Maiol. de irreg. lib. 6. cap. 48. §. 2. num. 5. in fine, Soar. d. sect. 3. num. 12. in fine, vers. quod tamen intelligendum est, Sayr. d. c. 3. n. 6. in principi.

34. *Deponendos esse censenu.*] Notatur ad hoc quod clericus propter homicidium non degradatur, sed deponitur non solum si illud propriis manibus committat, sed etiam si illud fieri mandet, consulat, persuadeat, aut etiam assūstat illi, vt per Farin. d. par. 5. q. 119. 35. n. 46. & 47. An vero ipso iure sit priuatus beneficiio quod haberet, an veniat priuandus, vide Azot. insit. moral. par. 3. lib. 1. c. 16. in principi.
36. *Quos constas armatos interfuisse, &c.*] Notatur ad hoc quod irregularis incurrit ille, qui armatus cum aliis exiuit ad occidendum si postea aliquis occisus fuerit, etiamsi ille nihil commiserit, vt per Specul. lib. 1. tit. de diffensat. §. 4. num. 5. & 6. Candel. aureum de irregul. num. 273. quos refert, & sequitur Rota apud Farin. decif. 44. num. 3. part. 2. recent.
37. *Ei illos, qui, &c.*] Ergo laicus potest fieri irregularis, & inhabilis ad beneficia, Rota d. decif. 44. n. 4 & num. 5. ampliat etiam quod in gratia adiit clausula, & cum absolutione, &c.
38. *Vtque ad septuaginta, vel quinquaginta.*] Notatur ad hoc quod clericus propter homicidium in me-

nastrium, sive in carcera detinatur per quinque, num. ultra depositionem, vt per Bern. in præl. cap. 8. 2. alias 97. in ultim. edit. num. 1. vbi ponderatur in hoc text. non tractari de homicida, qua propriis manus occidit, sed de eo, qui aut consuluit, aut armatus astitit, refert, & sequitur Plac. de delictis lib. 1. cap. 1. num. 13. vers. verum enim verò, sed quia corporis decidere videbatur text. in c. si Episcopu. 50. dist. ibi, quandiu viveat, ideo Farin. d. quæst. 14. num. 54. aduertit huiusmodi detruktionem post eam perpetuam, aut temporalem secundum homicidii qualitatem.

S V M M A R I V M.

1. *Homicidium casuale imputatur ei, qui dabit operi rei licite, si non adhibuit diligentiam quam debet.*
2. *Magister nimis modum excedens percutendo in capite, aut alio periculoso loco, ex quo percussa obit, ex deformatus est, irregularitatem incurrit.*
3. *Occidendi animus presumitur ex occidente facta in capite.*
4. *Vulneratus presumitur mortuus ex vulneri, si dum paucos dies.*
5. *Amortius quis presumitur ex vulneri etiam post illud acceptum surgat è lecto triduo iam transtincto.*
6. *Conscientia foro non punitur nisi de homicidio sine debita commissio, etiam si culpa praescerit.*
7. *Vulnus quando constat non fuisse letale, tunc non presumitur vulneratum ex illo proprio decessisse, sed culpa, & negligencia Medicorum.*

C A P. Presbyterum. VII.

Presbyter qui intuitu disciplinae nimis modum excedens percutit puerum, v. g. in capite, ita post paucos dies moriatur, si mortuus est ipsa percussione, vel infirmitatem incidit, ex qua deinde moritur, deponitur ab officio sacerdotali, & petropo remouetur à ministerio altaris, Colligunt ex Odlin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andre. Anania. Hofstiens. Anch. But. Panorm. Marian. Socin. Vianian. in rationali iuris Canon. pag. 669. remissiu. Ximen. in concord. p. 1. & 2. referunt ab Anton. August. coll. i. Decretal. lib. 5. tit. 10. cap. 8. & est post Concil. Lateran. part. 26. cap. 7.

Hanc eandem concil. ex hoc text. defumum Couar. in Clem. si furiosus. part. 2. §. 4. num. 5. & §. 2. num. 9. conf. quarto, Bonac. de censor. disp. 7. quæst. 4. punto 7. n. 14. Iacob. de Graffis in aureo decif. part. 1. lib. 1. c. 66. num. 16. Soar. de censor. disp. 4. 6. sect. 2. num. 4. Sayr. eod. tract. l. 7. c. 6. n. 2. Aul. in simili tract. p. 7. disp. 4. sect. 1. dub. 3. Farin. fragm. crimin. p. 2. lit. L. n. 508. Belli. disq. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali. §. 1. num. 1. Henr. summ. part. 1. lib. 1. 4. de irregul. cap. 15. num. 3. lit. S. Molin. de insit. tom. 4. tractat. 3. disput. 77. num. 6. in prim. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 5. num. 15. qui aduergunt irregularitatem non incurri à magistro moderante discipulum corrigit & verberante, etiam quod inde mors sequatur.

Percussio in capite.) Notatur ad hoc quod amicus occidendi presumitur ex vulneri, & occidene facta in capite, vt magis periculosa, in Farin. in praxi crimin. par. 5. quæst. 126. num. 196. Pet. Caball. de omni genere homicidij num. 314. vbi dicit quod percussio aliquem cum baculo in capite ita quod moriatur si habebat alia arma, pena mortis punitur.

De Homicidio voluntario, vel casuali. Tit. XII. 101

- 4 Cum post paucos dies.] Notatur ad hoc quod vulneratus praesumitur mortuus ex vulnere si obiit post paucos dies, vt per Farin. d. part. 5. quest. 127. num. 29. Et latius si scire velis quando praesumatur quis mortuus ex vulnere, vide Clat. § homi. & diu. num. 44. Hippol. conf. 7. man. 27. & 28. Bonacof. commun. crimin. part. 2. verbo mortuus. Menoch. de arbitr. casu 275. Andr. Alcacer. in sua chirurgia lib. 1. cap. 9. in resp. ad 3. Boët. decis. 232. Chald. Pereira. de emptione. & vendit. c. n. 12. vide ad cap. 2. n. 3. de clericis cerviis.
- 5 Si ex ipsa percussione interiit, &c.] An & quando post vulnus acceptum si quis surget triduo iam transacto, & postea sit mortuus, praesumatur ex vulnere, vide Boët. decis. 329. n. 19. vers. quare videtur Ant. Gom. tom. 3. var. c. 3. n. 29. vers. ex quibus venit reprobanda Farin. d. q. 127. n. 77. cum seqq.
- 6 In gloss. Expirasse. ibi, quantum ad gratiam, &c.] Notatur ad hoc quod in foro conscientia non punitur quis de homicidio sine dolo commisso etiamsi culpa praecessiter ut per Tiraquell. de pauci temper. causa 13. num. 13. Couat. in Clem. si furiosus. part. 2. §. 4. num. 1. col. 2.
- 7 In gloss. Aliam infirmitatem, fini ibi, sed nunquid se postquam conculuit, recidivavit, tenetur magisterio. Vide Farin. d. q. 127. num. 77. Quando vero certum est vulnus non fuisset lethale, tunc non praesumitur ex illo vulnere decepsisse, sed ex negligencia, aut imperitia medicorum, & vulnerans tunc non tenetur de occiso, sed de vulnerato tantum, vt per Boët. decis. 323. num. 7. Surd. de alimento. tit. 8. prim. 69 num. 8. Stephan. Gratian. Marchie decis. 185. num. 8. Farin. d. quest. 127. num. 25.

S V M M A R I V M .

- 1 Homicidium in ludo commissum a clericis, quando irregularitatem perierit, offenditur, & num 2.
- 3 Vulneratus praesumitur ex vulnere decepsisse, etiam quod post octo dies deceperit.
- 4 Clerici nullo modo possunt in eorum ludis alias illis permisso admixtos laicos habere.
- 5 Clericus choreis, ac ludi interessens, quorum occasione homicidia sequuta fuerint, quando irregularitatem incurvat, offenditur.

C A P . Continebatur. VIII.

- 1 Clericus, qui ludit aliquo ludo secularium, vel cum saeculari, si casu aliqui occiditur, non potest ordinari sine dispensatione Pape, nec ministrare in Diaconatu in aliquo tempore, potest tamen dispensari vt minister in Subdiaconatu. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania. Hostienf. Anch. But. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuijan. in rationali lib. 5. iuris Pontificij. pag. 123. Alagona in compendio iuris Canonic. pag. 669. remissiu Ximen. in concordant. part. 1. & 2. refertur ab Antonini. August. collect. 1. Decretal. libro 5. titul. 1. cap. 9. & est post Concil. Lateran. sub Alexand. III part. 26. cap. 12.
- 2 Homicidium in ludo commissum a clericis quando irregularitatem opererit, & de distinctione inter ludum licitum, & illicitum, & an praecedat culpa, vel non, ac denique de materia huius text. vide Couat. in Clem. si furiosus. part. 2. §. 4. num. 8. Gutier. canon. lib. 2. cap. 6. num. 124. Henricus in summa p. 2 lib. 14. de irreg. c. 15. §. 3. in commento lit. R. Menoch. de arbitr. casu 390. n. 1. Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 126. num. 34. Molina de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 77. n. 6. vers. continebatur, Bartol. Collect. Tom. IIII.
- Valer. Reginald. in praxi fori paucit. l. 30. n. 114. Azeued. l. 2. n. 15. tit. 7. lib. 8. nonne recop. vbi de ludo causa leuandi laborem.
- Post dies octo.] Ergo vulneratus praesumitur ex vulnerante decepsisse, etiam quod post octo dies deceperit, vt per Boët. decis. 323. num. 12. vers. & idem videtur. se intra octo dies Menoch. de arbitr. casu 275. num. 2. Iacob. Ayrer. in tract. de homicid. p. 2. num. 54. Fatinac. d. p. 54. l. 27. n. 3. Pereira. de emptione. & vendit. c. n. 12. vide ad cap. 2. n. 3. de clericis cerviis.
- In gloss. Eiusdem Notatur ad hoc quod clericis nulo modo possunt in eorum ludis alias eis permisso admixtos laicos habere vt per Host. hic num. 1. & Abbot. num. 3. Cost. in tract. de ludo. num. 14. in fine; Viuijan. commun. opin. 467. num. 3. & Bellet. disquisit. clericalis part. 1. tit. de disciplina clericalis. §. 24. num. 17. Farin. in praxi crimin. p. 3. quest. 1. 9. num. 100. Aduerte clericum presentem choreis, ac ludis, quoniam occasione homicidii sequuta fuerint, illo tantum casu irregularitatem incurre, quando opus sic illicitum fuit, causa homicidij, propterea ludus noxious, indiscreta correctione, & similia, secus si opus illicitum nullo modo fuit causa homicidij, vt late explicant Couat. in Clem. si furiosus. §. 4. num. 9. vers. illud sanè, & num. 10. Nau. conf. 2. 1. n. 4. sub hoc tit. quod refert, & sequitur Rota in una Casalem. irregularitatis 29. Novembr. 1610. coram reverendissimo D. Damasceno, relata apud Fatinac. decis. 260. num. 2. part. 1. recent.

S V M M A R I V M .

- 1 Homicidium casuale non imputatur ei, qui non fuit in culpa
- 2 Irregularis non efficitur, qui casu in ludo publice permisso socium interfecit.
- 3 Imprudentia, non de industria, aut dolose delinquentur leuius puniuntur.
- 4 Arma portantes puniens statutum non intelligitur de parnis cultellis.

C A P . Lator. IX.

Homicidium purè casuale sine culpa non impedit quin aliquis ordinetur, vt si quis me proficit in terram, & casu meus cultellus illum ferit, & motitur ergo non sum irregularis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Anania. Hostienf. Anch. But. Panorm. Felin. Marian. Socin. Viuijan. in rationali lib. 5. iuris Pontificij. pag. 123. Alagona in compendio iuris Canonic. pag. 669. remissiu Ximen. in concordant. p. 1. & 2. refertur ab Antonini. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 10. c. 10. & est post Concil. Lateran. part. 2. 6. cap. 14.

Collige ex text. irregularem non effici, qui casu in ludo publice permisso socium interfecit, vt per Menoc. de arbitr. casu 400. num. 3. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 77. num. 7. Gutier. canon. lib. 2. cap. 6. num. 124. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 6. num. 6. vbi de intellectu. Fatinac. fragm. orin. part. 2. litt. I. num. 540. Nam si duo in colluctatione, (vt est casus huius text.) vel ad brachia ludant, & unus habeat gladium accinctum, vel falxem, & colluctans incaute percutiat manum ad falcem, vel gladium, & moriatu, gladio accinctus non tenetur, de occiso, Azeued. l. 2. num. 21. & 22. tit. 7. lib. 8. nonne recop. quia illi, qui casu, aut imprudentia, sive etiam facti ignorantia, non de industria, aut dolose quidquam admiserunt, aut non puniuntur, aut leuius puniri debent, vt per Tiraq. de pauci temper. causa 13. num. 1. cum seqq. Vide Maiol. tract. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 3. n. 3. vbi distinguit.

1 3 inter

D.SA
can
3

inter ludum noxiūm, hoc est, periculum ad mortem, prout est hastiludum, iactus lapidum, ludus, qui calicibus, aut pugnis exerceatur, & inter ludum non noxiūm, nec periculōsum, prout est ludus pilæ, luctæ sine armis, & saltationis, primo casu quando ludus est noxiūs & periculōsus si ex eo sequatur homicidium, absque dubio incurrit irregularitas, secus secundo casu, dummodo tamen ludens adhibuerit omnem diligentiam ne sequatur homicidium.

4. *Cuius cultellus.*] Notatur ad hoc quod statutum pūnientis portantes arma non intelligitur de paruis cultellis idoneis ad scindendum pennas, vel panem, ut per Tiraq. *de indicio in rebus exiguis* vers. 21. pag. mīhi 35. Bodal. *in sua politica lib. 1.c. 13. num. 73.* Ucian. *trat. crimin. lib. 3.c. 2. num. 9.* & in cap. 3. n. 54. Farin. *in praxi crimin. quest. 108. n. 77.* cum seq. Ludou. Rodolphin. vari. lib. 2. q. 34. n. 6.

S V M M A R I V M.

- 1 *Irregularis efficitur is ex cuius opera illicita homicidium sequitur.*
- 2 *Irregularis an si clericus censendus, qui ad necessariam rerum defensionem raptorem occiderit, ostenditur.*
- 3 *Irregularis est clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, si omissa fuga inuaforem occidit*

C A P. Suscepimus. X.

I **Q**ui ad defendendum sua, ligant latrōnes, & alter ligantū ne deinde interimeretur, latrones occidunt, simili peccant, & sunt irregulares, qui pro conservandis rebus transitoriis homines non sunt interficiendi, & si contra mansuetudinem Ecclesiasticam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. Andr. Anania. Hof. Anch. Butt. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuian. *in rationalib. 5. iuris Ponit. pag. 123.* Alagona *in compend. iuris canonici* pag. 670. remissione Ximen. *in concord. p. 1.* refertur ab Anton. Aug. collect. 1. *Decretal. lib. 5. tit. 10. c. 12.* & est post Concil. Lateran. p. 50. c. 27.

- 2 *Expedebat potius post tunicam, &c.] Ergo pro sola rerum defensione non est licitum clericis inuaforem occidere, de quo tamen vide Sylvest. *in summ. verbo bellum* 1. §. 7. n. 12. & *verbo excommunicatio* 6. §. 4. *caſu 9. in fine.* Iacob. de Graffius *in aiueis decif. part. 1. lib. 2. cap. 6. num. 20.* Badiad. *ad Clar. §. homicidium* num. 82. Polyd. *Ripa de tempore nocturno* cap. 24. *de fore* num. 26. *in fine,* & *num. 49.* cum seqq. Boet. *decif. 168. num. 5.* Couar. *in Clem. si furiosus* part. 3. §. 6. *in. num. vlt. Soar. tom. 5. disf. 46. sect. 2. a. num. 4.* Leſſi. *de iustit. lib. 2. cap. 9. dub. 11. num. 73.* Coninck de Sacram. & censor. *tom. 2. disf. 18. dub. 9. numer. 80.* & *88.* Molin. *tom. 4. disf. 7. dub. 9. num. 5.* Salón. *2. 2. quest. 64. art. 8. controu. 2.* Henrīq. *in summ. lib. 14. cap. 11. §. 3. lit. A.* Valer. Reginald. *in praxi fori ponit. lib. 39. num. 105.* Bellet. *disquisition. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. num. 108.* Gurier. *canonic. lib. 2. cap. 6. num. 61.* Nauar. *in man. c. 27. num. 211.* Villadieg. *de irregular. cap. de percus- sione col. 14.* Rendina. *in promptuario receptarum sentent. tom. 1. tit. 57. de irregularitate, num. 3.* Ex quorum dictis haec est dubia questio, in qua tamen illa est ve- rior resolutio, qua habet illum non esse censendum ir- regularē, qui ad necessariam rerum defensionem fu- rem aut raptorem occidet his in casibus, quibus ea occisio iure licita sit, respondentē in casu huius text. maximum contingi defensionis rerum excessum, cu- quis equidem ratione non potuit illud homicidium, nec ob defensionem personæ, aut rerum necessariam, & mo-*

deratam à culpa excusari, saltem ea, que sit sufficiens ad irregularitatem, ut glo. Abb. & Doctores in presen- tē tradidērunt, teste Cou. n. vlt. vers. undecima.

In glo. *Interimeretur.* ibi, sed hoc non fuit licitum ei, immo potius debuit fugere, &c. Notatur ad hoc quod irregularis est clericus, qui potuit mortem fugiendo vitare, si omissa fuga inuaforem occidit, simili glo. verbo consilium in cap. sicut dignum §. clericos, sup. loc. tit. 4. in Clem. si furiosus verbo non valens, ced. tit. vbi Ze- batel. num. 26. quest. 16. Anch. col. 2. mun. 5. vers. circa hoc, & Imola num. 13. & 14. & Cour. part. 2. §. 2. num. 4. Sylvest. verbo excommunicatio 6. quest. 3. Plac. de deli- citis, c. 2. 8. mun. 10. Gurier. d. c. 6. mun. 6. 1. vers. idem de fu- g. & alij, quos refert & sequitur Rendina d. tit. 57. num. 4. aducens hanc sententiam ita sane debere intelligi & temperari, si fuga fugienti periculosa non sit, num si ei fuga mortis periculosa induceret, vel ex eo quod inimici à tergo inflarent, vel ex eo quod aggressor ex fuga maiorem capiens audaciam, facilis fuisse fu- gientem sequutus, vel quia sciret clericus aggresso- rem certo eum cursu superaturum, & sic eum inter- featurum, & tunc non teneret se fuga committere, nec irregularitatem incurret si fuga omissa aggredi- rem occidet.

Vtrum autem licet ad honorem tuendum iuris- rem post impactam alapam, fustem, vel vulnus fugi- tem infici, & occidere, quod est dubium, in qua sententia tenet affirmatiuam partem, quam sequuntur Nauar. *in man. c. 15. num. 4. ad fin.* Petri. *in Nauar. de- sil. lib. 2. c. 3. num. 38;* Victor. *de iure bellii* quest. 2. num. 6. Henrīq. *in summ. lib. 14. c. 10. §. 3. in commentario lib. T.* Fernandez *in examine Theolog. moral. part. 1. c. 9. §. 1. n. 16.* Sed contraria sententia negativa videtur mihi magis probabilis, & Christianæ pietati conformis, cām̄ tuentur Card. Tolct. *in inst. sacrd. lib. 1.c. 6. num. 16.* Fr. Emman. *in summ. tom. 1. cap. 13. num. 11.* Salón. *in 2. 2. quest. 64. art. 7. controu. 2. conel. 1.* Ioan. de la Cruz. *in director. Confess. part. 1. prece. 5. dub. 6. concl. 1.* Malder. *in 2. 2. S. Thomas tract. 3.c. 1. dub. 14. vbi ita sit. Si pos- quam alapam impedit, quod tibi ignominiosa est, sic in fugam conuerterat offensor, non licet eum perfungi, & tantum referire, quantum postulare videtur honesti reparatio, habet enim potius speciem vindictæ quam defensionis, unde primam affirmantem sententiam non esse in praxi consulendam, licet speculativi problemi esse aſlerunt Leſſi. *de iustit. lib. 2. c. 9. dub. 12. num. 80.* Valer. Reginald. *in praxi fori ponit. tom. 2. lib. 2. cap. 5. num. 63.* Filiiuc. *in quest. moral. tom. 2. trah. 19. c. 3. num. 51.* Bonacin. *de contract. disf. 2. quest. vlt. 5. p. punto 10. num. 8.**

S V M M A R I V M.

- 1 *Homicidii, vel alterius malis causam danti tenet de omni causato homicidio, vel malo, irregularitate, incurriri, & n. 2.*
- 3 *Clericus danti operam rei illicita, si inde sequantur cul- puni, & cedes, incurrit irregularitatem, etiam quod illa succurrerint extra eius intentionem.*
- 4 *Causa remota non imputatur ad homicidium.*
- 5 *Delicto causam probens, ut puniatur pena ordinaria, que occurre debent, ostenditur.*
- 6 *Homicidio interessens, si non percurrerit, quando irreg- laritatem incurrat, ostenditur.*

C A P. De cætero. XI.

Homicidio causam dans non potest promoveri. 1. Colligunt ex Ordinat. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zab-

De Homicidio voluntario, vel casuali. Tit.XII. 103

Zabar, Ioan. Andr. Anania. Hostien. Butr. Anch. Felin. Panor. Mar. Socin. Viuian, in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 124. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 670. remissiu Catal. in annot. & Ximen. in concord. p. 2. referunt ab Anton. August. collect. 1. Decretal. lib. 5. tit. 6. c. 12.

homicidio casuali, potest Episcopus in vitroque foro dispensare ad Ordines minores.

CAP. Ad Audientiam. XII.

Clemens. III.

Clericus corrigit suum famulum, & verberans malum, aut delicti causam dat, teneri de omni causa homicidio, male vel delicto, irregulatatemque incurere, vt per Farinac. in praxi crimin. part. 5. quæst. 125. num. 53. Et clericus dando operam rei illicitæ, si inde sequantur vulnera & cædes, incurrit irregulatatem, etiam quod illi successerint extra eius intentionem & propositum vt per eund. Farin. d. part. 5. quæst. 126. num. 74. & fragm. crimin. part. 2. lit. 1. ex num. 53. Soar. de censur. disp. 4. 5. sect. 6. num. 1. Sayr. in finib. tract. lib. 7. cap. 5. num. 12. Nicol. Gare. de benefic. part. 7. cap. 11. vbi intelligit quamvis sufficientem adhibuerit diligentiam ne sequatur homicidium.

4 In gloss. Dedisse. ibi, maximè cum propinquam causam dedit. Ergo causa remota non imputatur ad homicidium, de quo vide Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 4. num. 8. column. 4. Tiraq. in tract. cessante causa limit. 2. o. num. 7. Nauat. conf. 2. 4. num. 4. sub hoc tit. & conf. 5. 30. num. 2. Et ideo dans operam rei illicitæ, & delicto causam præbens vt puniatur ordinaria pena subfiqui delicti, necesse est vt illa opera & præcedens causa seu culpi sit proxima & immediata ad illud, quod sequitur, secus si remota, Farin. d. part. 5. quæst. 128. num. 79. vbi num. 81. limitat nisi præbenta causam remotam habetur animum nocendi, quia tunc idem est ac si dedisset causam proximam delicto, & num. 82. tenet text. in cap. presbyterum, sup. hoc titul. non loqui in causa remota, sed in propinqua, & cohærente. Unde quamvis Tabien. verbo irregularitas 2. num. 31. Specul. rit. de dispensa. §. inxta num. 6. Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 4. num. 1. dicant indistincte ad incurramd irregularitatem sufficere intervenisse homicidio licet quis non percusserit, tamen intelligendi sunt de eo assistentes, qui directe delicto cooperatus fuit, putâ animando percussores, vel quid simile, secus de casualliter reperio in loco, vbi commititur delictum, prove eos intelligit Rota apud Farin. decif. 260 num. 3. part. 1. recent. nam huiusmodi interestentur nisi probaretur, participatio nullius esset considerationis, e. vlt. in fine, 23. q. 8. & Innocen. in cap. sententiā n. 1. in fine, ne cleric. vel mon. Feder. de Senis conf. 168. in princ. Paris. consil. 152. num. 30. & 31. lib. 4.

S V M M A R I V M .

- 1 Homicidium casuale imputatur ei, qui dedit operam rei licite, si non adhibuit diligentiam quam habuit.
- 2 Irregularis anguis confundit sit in dubio facti homicidij, vel iuris ostenditur.
- 3 Irregularitas contracta ex dubio facti homicidij, priuatis susceptione Ordinum, non vero beneficij, & alii similibus.
- 4 Irregulariter se gerere non tenetur, quod dubitat, an aliquem multilauerit si facta diligenter inquisitione ab uno dubitat.
- 5 Irregulariter confundit est ille, qui farino granida præbit pharmacum ad abortiendum factum, sed dubitat an fetus esse annatus.
- 6 Irregulariter se gerere tenetur, qui consultit homicidium, quando dubitabat virum suo consilio operatum sit.
- 7 Vulnerarius ex vulnero, presumitur decepsisse, etiam quod aliquandiu post vulnerum illatum deceperit.
- 8 Irregularitas etiam publica, quando nascitur ex ho-

Dubium habetur, &c.] Notatur ad hoc, quod in dubio facti homicidij (quando scilicet certum est irregularitatem esse iure inductam, & dubium est an hic in eum casum homicidij incidenter) in vitroque foro censendum est quis irregularis, cum secutus sit in dubio iuris, ita Couar. in Clement. si furiosus part. 1. in initio num. 3. Frane. Ludouic. in instru. conscientia part. 2. vbi de irregul. c. 22. column. 2. & 3. Sayr. de censur. lib. 6. c. 2. num. 16. & in clavi Regia lib. 1. cap. 13. num. 23. & 24. Flores de Mena variarum lib. 1. quæst. 9. num. 18. Azot. institut. moral. part. 1. lib. 2. cap. 10. quæst. 19. in fine & q. 11. Egid. de Coninc. dd. Sacramen. & censur. tom. 2. disp. 18. dub. 2. n. 2; Sanch. de matrimon. lib. 2. disp. 41. numer. 9. Valent. part. 2. disp. 7. quæst. 19. puncto 2. Vgolin. de censur. cap. 4. §. 2. n. 3. Soar. tom. 5. de censuris disp. 40. sect. 5. num. 18. & 19. & sect. 9. num. 1. cumseq. vbi n. 12. concludit nulla opus esse iudicis sententia, aut declarationis, vt in dubio facti sit irregularis, Salas 1. 2. quæst. 21. tract. 8. disp. vni. sect. 10. a num. 170. Rebell. de obligat. iustitia part. 2. lib. 1. quæst. 3. sect. 2. num. 13. addens hoc verum esse, quamvis non sit verisimilius fuisse sequuntum homicidium, Bonacini. de censuris q. 1. puncto 4. num. 3. Filiuc. in quaest. moralib. tom. 2. tract. 21. n. 166. Ioan. Sanct. in selectis disput. 42. num. 14. Quorum multi existimant idem sentiendum esse in quolibet dubio facti, eo quod ratio Pontificis in presenti, videlicet in dubio facti tutoriem partem amplectendam esse, in omni dubio locum habere videtur. Sed alij probabilius existimant, tantummodo in dubio homicidij iudicandum esse aliquem irregulararem, quia text. in presenti, cui similis est in cap. significati hoc tit. loquitur solum de dubio homicidij, tum quia versatur in materia odiosa vt Soar. disp. 40. sect. 6. n. 8. & seq. Salas d. disput. vni. sect. 18. n. 168. in princip. Aul. de censur. part. 7. disput. 2. dub. 5. conclus. 5. Henr. in summi. lib. 14. cap. 3. num. 4. Sanch. in precepta Decalogi tom. 1. lib. 1. cap. 20. num. 48. Bonaci. de punito 4. num. 3. vers. alij contra Valent. Vásquez, & Rebell. citatis locis. De intellectu huius text. vide Sanch. de matrimon. lib. 1. disp. 9. n. 42. Filiuc. in quaest. moral. tom. 2. tract. 21. num. 166. Ioan. Sancti in practicis disputation. disp. 42. n. 14.

Quæ quidem irregularitas, quam qui contrahit in dubio facti homicidij, modo supra relato, locum habet quoad priuationem suscipendi Ordines, ac in illis

I 4 ljs

C A P . Dilectus. XIII. Innoc. III.

Clericus quando licet, vel ob licitam causam equum currit, & equus sine culpa selloris fracto fricione interficit, & puerum interficit, non fit irregularis, & post celebriat, quia non dedit operam tui illicite, nec actu, vel voluntate committit homicidium. Colligit ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarelo, Andr. Holtiens. Anch. Butr. Felin. Panorm. Mar. Soc. Viuian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124. Alagonius compend. iuris Canon. pag. 670. remissione Ximen. in cor. p. 1 & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. c. 1.

Hanc eandem conclusionem ex hoc text, defonunt:

Couart. in Clement. si furiosus, part. 2. §. 4. num. 6. vers. posterior, Aula de censur. par. 7. disp. 6. sett. 1. dub. 1. conf. fin. Vgolin. de irreg. cap. 19. §. 1. Sayr. de censur. lib. 5. c. 6. num. 1. Iacob. de Graffis in aures decis. par. 1. lib. 1. cap. 66. num. 14. Bonac. eod. tract. disp. 7. 9. 4. post. 7. num. 2. 3. hoc dicens verum etiam in iudicis equo est Franciscanus, qui peccat equitando contra regulas suae religionis, de quo etiam Sayr. d. cap. 6. num. 1. vbi ait quod licet Franciscanus peccet equitando contra suam regulam, quia tamen hoc non est res periculosa, vel ordinata ad mortem, ideo non efficiat irregularis, quando equitando casu impunito pustum occidit, si debitam exhibuerit diligentiam, Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 13. vers. prater. vbi ait, quod ibto casu incurrit irregularitas si equum primum diligenter equi habens custodias, puto vel quia illas contractas, vel inutiles ad cohendendum, & efficiendum equum habeat, secus si exhibita debita diligentia, debitisque habenis equo adhibitus inconsideratus, & imprudenter quis equi statim ficerit, & ob id forensis equus aliquem interficerit. Ayter. de homicid. part. 3. num. 2. vbi existimat reputari casuale homicidium, ac per consequens per illud non incurrit irregularitatem quando ascendens equum non bene habens parentem, & lasciuire incipientem, ipse, & equi impetum infraferat, vni intulit franco, & equum calcaribus stimulauit adeo quod fracto fratre non cutens equus infuntem praefrumentem occidit, Farina. in praxi crimin. part. 5. quest. 125. num. 2. 5. vbi illud casuale dici homicidium refert, quando quis equo cutens, & non valens illum retinere incidens equum transeuntem, illum in terram proiecit, occidit, addens Doctores in presenti declarare hoc procedere quando equitans non est in aliqua culpa, qui expliqueat quando dicatur in culpa, & quod modis, inter quos ponunt, quando equitans sciebat statim esse leue, & fragile, nec potens ad retinendum equum a cursu, & non prouidit, Ludovicus Beja respons. causum conscientiae, part. 1. casu 40. vers. 1. addo Molin. de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 77. num. 7. vbi etiam dicit quod eodem modo pronuntiaretur, Capellamm, de quo in text. non incurrit irregularitatem, quamus equo pergeret ad forniciandum, aut ad furandum, quoniam pergeret equo ad forniciandum, vel ad furandum, licet res essent illicitae, non tamen que viam patarent ad id homicidium, quae periculosa essent comparatio ne eius homicidij.

Non dedit operam illicita rei.] Ergo dans operam rei licita, minime tenetur de quacunque cede, seu delicto, quod inde sequatur, vt per Farinac. d. q. 126. n. 75.

In gloss. Nec alii. Dicit haec glos. homicidium acta commissum, & tamen absque voluntate & culpa, imputari commitenti quoad Ordines suscepitos, non tamen quoad susceptos. Sed hanc gloss. reprobant.

Abb.

S V M M A R I V M .

- 1 Irregularis habendus non est qui sedens equo, quando equus fractis habenis puerum in via existenter conculcauit, & interficit, quod ibi multipliciter declaratur. & num. 2.
- 2 Licit a rei dans operam, non tenetur de quacunque cede que inde sequatur.
- 3 Homicidium actu commissum, & tamen absque voluntate & culpa, non imputatur commitenti quoad Ordines suscepitos, & suscipiendo.

De Homicidio voluntario, vel casuali. Tit.XII.105

Abb. Anan. in presenti, & Couar. in Clem. si furiosus, part. 2. §. 4. n. vlt, annotantes verius esse nullum in hoc adesse differentiam inter promorum, & promouendum. id etiam tradunt Sayr. de censor. lib. 7. c. n. 32. & post Soar. Farin. fragm. crimin. part. 2. lib. I. n. 546.

S V M M A R I V M.

1. *Homicidium casuale non imputatur ei qui dedit operam rei licite, nec fuit in culpa.*
2. *Irregularitatem non incurrit clericus, qui cum scenum de curru deponebat, & prospiciendo prius ne quem offendere, proiecit in terram perticam, qua scenum continebatur in curru, casuque puerum oppresit, qui inde mortuus est.*

C A P. Ex litteris. j. XIV.

Iregularis non est, qui dando operam rei licita, & adhibita diligentia aliquis interficitur, nisi contra eum graue scandalum oriatur, vel tanta labore infamia ut sit ei indicenda purgatio canonica, & ideo irregularitatem non incurrit clericus, qui cum scenum de curru deponebat, & prospiciendo prius ne quem offendere, proiecit in terram perticam, qua scenum continebatur in curru, casuque puerum oppresit qui inde mortuus est. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabatell. Ioann. And. Anania. Host. Anch. But. Panor. Mar. Socin. Felin. Viuiian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124. Alagona in compend. iuris Canonici p. 671. refertur ab Ant. Ang. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. cap. 2.

2 In hoc text. pronuntiatur quendam clericum non incurrisse irregularitatem, qui cum scenum de curru quodam deponebat, & prospiciendo prius ne quem offendere, proiecit in terram perticam, qua scenum continebatur in curru, casuque puerum percussit, qui inde mortuus est; cum enim is clericus adhibita ea diligentia non peccauerit contra quintum Decalogi praeceptum, ita illum puerum interficiendo, neque dederit operam rei illicitae, irregularitatem sane non incurrit; ita Molin. de iustitia tom. 4. tract. 3. disp. 77. n. 7. Aduertere tamen oportet quod ad effectum evitandi irregularitatem in hoc & similibus casibus non requiritur summa & exactissima diligentia, qualiter adhibuerit vir diligentissimus, & maximè circumspectus, sed satis est quod talen quis adhibuerit diligentiam, qualiter considerata rei qualitate, & personam & negotiorum, ac temporis ad viri prudentis arbitrium adhibere debuisset ita Abb. in cap. quatuor, num. 3. de par. & remiss. Sylvest. in summ. verbo homicidium 2. in princ. reg. 4. Sayr. de censor. lib. 7. c. 6. n. 11.

S V M M A R I V M.

1. *Monachus ab irregularitate excusat, qui cum campanam à campanis deponeret, cadens lignum puerum oppresit, & n. 2.*

C A P. Ex litteris. ij. XV.

Monachus subseruens ad deponendam campanam de campanili, & ipso mouente lignum corruit, & occidit puerum, si rem necessariam agebat & utilem, & in loco per quem aliquem transire non crederet, vel ibidem existere, vel illuc de consuetudine venire quando mouit lignum, non est irregularis, sed potest promoueri ad altiores Ordines. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabatell. Ioan.

Anania, Hostiens. Anch. Burr. Henric. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuiian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 671. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 5. tit. 7. cap. 3.

Hanc eandem concl. ex hoc text. Couar. in Clement. 2. si furiosus, part. 2. §. 4. n. 10. vers. quinto & num. 5. vers. tertio Ludou. Baje resp. casuum conscientiae, p. 1. casu 40. vers. & confirmatur, vbi ex Sot. assertor monachum non fieri irregularem quamvis opus illud esset seruile, vel contra praeceptum Prelati campanam deposuisset, Henrig. in summa lib. 1. 4. de irregul. c. 15. §. 3. lib. X. Molin. de iust. tom. 4. tr. 3. disp. 77. n. 8. vbi obseruat non sati esse aliquid dare operam rei de se periculose ad homicidium, aut mutilationem, vt subsequito homicidio, aut mutilatione censendus sit irregularitatem incurrisse, sed opus esse vt illicet illud officiat. Sayr. de censor. lib. 7. c. 6. num. 3. & 4. vbi etiam quid de clero pulsante campanas in signum quod aliquis a ministris iustitia sit fusa suspendendas, & num. 2. 3. querit quid dicendum de monacho, qui pulsando campanam tempore sibi prohibito si adhibita per eum diligentia tintinnabulum cadit, & ex eo aliquis occidatur, & concludit ipsum non esse irregularem, licet tempore prohibito pulsando campanam peccet, refert Farin. fragm. crimin. p. lit. I. n. 509.

S V M M A R I V M.

1. *Compendium huius text. refertur.*
2. *Irregularis non fit clericus incedens in equo feroci cum habenis male cohidentibus illum si cursu conculcaverit hominem & occiderit.*
3. *Irregularis non fit Minorista si contra regulam equitaret mula manueta, aut insimilis contra medici praeceptum & causa aliquem occiderit.*
4. *Iterare alicuius assertioni in ijs, que ab eius animo pendenti affirmanti, siue neganti creditur, & quid in criminalibus, n. 3.*

C A P. Significasti. j. XVI.

Cleticus equitans, cum equus illum proieceret in aquam, cum stimulauit calcaribus, & præter intentionem mulierem interfecit, si non sciebat equum tale victimam habere, debet illi iniungiri ad cautelam penitentia competens, qua peracta potest ministrare in suscep. & promoueri ad maiores. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabatell. Ioan. And. Anania. Host. Anch. But. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuiian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 671. remissus Ximen. in concord. p. 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 5. tit. 7. c. 4.

Qua peracta non impeditas, &c.] Ergo irregularis non fit clericus, si incedat in equo feroci cum habenis male cohidentibus illum, ita ut cursu conculcatus hominem occiderit, de quo vide Molin. de iustitia tom. 3. tract. 4. disp. 77. num. 8. vers. simil modo. Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 48. §. 5. num. 13. vers. præterea si parum diligenter, vbi dicit quod isto calu incurritur irregularitas si equitans parum diligenter equi habens custodiat, utpote vel quia illas contractas vel inviles ad cohendum, & effrenatum equum habeat, secus si adhibita debita diligentia, debitisque habenis equo adhibitis inconsidetate, & imprudenter aliquis equi frenum frangerit, & ob id forensis equus aliquem interficerit, Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 4. num. 6. vers. posterior, Sayr. de censoris lib. 7. c. 6. num. 1. & n. 2.

vbi loquitur de fratre Franciscano , qui equitando casu inopinato puerum occidit , Aula eod. tract. part. 7. disp. 6. sect. 1. dub 1. Henr. in summ. lib. 14. de irregular. 15. §. 4. post med. vbi etiam adnotant quod si Minorita per regulam prohibitus equitaret in mula mansueta , aut insitimus contra medici praeceptum , & casu occidet , non fieret irregularis , nam vt aduerit idem Henr. eod. lib. 14. cap. 11. §. 1. in fine homicidium faciens eo causa fit irregularis , quando dabat operam rei illicitae , que ut causa sit peccatum mortale , & moraliter influat in homicidium sequutum .

In gloss. Si est ita , ibi , per iuramentum proprium , &c. Notatur ad hoc , quod assertioni aliquis iurata in his , que ab eius animo pendunt , sive affirmant , sive neganti creditur , vt per Couat. practic. c. 33. num. 4. sub vers. taterum quidam & l. 2. variar. cap. 10. num. 1. verteria admittenda est accusatio . Hippol. in rubr. de probat. num. 222 & cons. 9. num. 32. cum seqq. & sing. 653. Donat. à Fina tom. 1. commun. opinion. lib. 4. rit. 9. num. 278. cum seqq. pag. 506. Hercul. in tract. de negatiu num. 275. Alciat. de presumpt. reg. 3. presumpt. 13. Menoch. de arbitrio. casu 185. num. 5. & seq. Grammat. voto 10. num. 28. Ay. de antiqua. part. 4. num. 153. Guid. Pap. decif. 614. Mafcard. de probat. concl. 94. num. 5. & 6. & concl. 227. & concl. 881. num. 2. Fului. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 29. à princip. Seraphin. de privilegiis iuram. priuile. 1. num. 1. cum seqg. Sayr. in clavi Regia lib. 3. c. 5. num. 4. optime Farin. frag. crim. part. 1. lit. A à num. 245. Gratian reg. 270. n. 1. Cacheran. decif. 71. num. 24. & decif. 101. n. 24. Mandol. ad reg. 4. Cancel. quest. 4. num. 2. Sanch. de matrimon. lib. 1. disp. 62. num. 6. & plures quos refert Sanctarel. vari. refol. q. 48. num. 11.

In criminalibus tamen , & in his quæ sunt de genero prohibitorum quando pro iuramento nulla adeat presumptio & contra iuramentum adeat aliqua , hec contraria presumptio non tollitur iuramento , secus si pro iurante adit aliqua presumptio exclusiva dolii , & delicti , vide Menoch. d. casu 186. num. 7. & casu 298. num. 6. & de presumpt. lib. 1. presumpt. 77. num. 1. cum seqg. Vincen. Mancin. de iuramen. part. 4. effectu 44. num. 14. Mafcard. concl. 90. num. 17. & d. concl. 94. n. 20. Seraphin. d. priuile. 1. num. 24. vers. hoc tamen intelligendum. 25. & seq Card. Tusch. verbo iuramentum conclus. 531. numer. 85.

Argumento huius text. tenet Rota quod ad excludendam obligationem editionis aliquius scripture , sufficit illum à quo exhibitor petitur , iurare se tales scripturas amissiles , & quod debitis diligentiis adhibitis illas repetere non potuit , ita decif. 267. numer. 4. post vol. 2. conf. Farin. & in Conuerfana iurisdictionis 10. Nonembriis 1628. coram R. P. Duran , dummodo concordante conjectura pro ammissione instrumenti , Rot. d. decif. 267. num. 5. & non agatur de maximo praediicio. Surd. decif. 326. numer. 94. Cavaler. decif. 82. num. 8. & non adit suspicio aliqua , Afflict. decif. 330. num. 2. circa medium , & fuit dictum in d. Conuerfana.

S V M M A R I V M .

2. *Homicida , & irregularis non censetur ille , cuius occasione eo tam non probante , & causam non dante ab eius amicis , famulis , vel consanguineis homicidium remittuntur .* & n. 2.
3. *Irregularitatem contrahit ille , qui dedit causam riceve eius amicis , famulis vel consanguinei alterum cuam eo contendentem , vel pugnantem , occiderunt prater eius voluntatem .*
4. *Delictum à seruo , famulo , consanguineo , vel amico factum non presuntur .*

Etum non presuntur commissum voluntate domini affinis , vel amici .

5. *Irregularitatem incurrit ille , qui presens fuit traditi habitu super occidendo eius inimicum ab eius serui , vel consanguineis , & tamen tacuit .*

C A P . Petrus XVII.

Homicida non censetur , ac proinde nec irregularis , cuius occasione , tamen prohibente , & causam non dante ab eius amicis , famulis , vel consanguineis homicidium committitur . Colligunt ex Ord. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarell. Ananias , Leon. Andri. Hoffiens. Butr. Anch. Panorm. Felin. Mat. So. cin. Vinian. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 672. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab August. collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 7. c. 1.

Hanc candem coucl. ex hos text. desumunt Villa dieg. tract. de irregular. & de percutore . Cou. in Clem. si furiosus part. 2. §. 1. num. 8. Jacob de Graffis in artic. decif. part. 1. lib. 1. cap. 64. num. 17. Non tamen excusat ab irregularitate ille , qui dedit causam riceve & eius amici , famoli , vel consanguinei alterum cum eo contendentem , vel pugnantem occiderunt praeceps voluntatem , ac contra eius prohibitionem , quia dedit culpam preambulam , vt resoluunt Couart. d. n. 8. vsq. primam. Jacob. de Graffis d. n. 17. Riminald. iur. conf. 441. num. 31. vol. 4. Ozafc. decif. 104. num. 5. Vgolinius irregular. cap. 18. §. 2. Bellus disquisit. clerical. part. 1. istud de disciplina clericali §. 5. n. 34. quicquid teneant Henr. in sum. lib. 1. c. 1. 3. n. 4. Avil. de censuris part. 7. diff. 5. sect. 3. dub. 5. quos refert , & sequitur Bonac. codem tract. 2. diff. 7. q. 4. puncto 8. n. 34.

Fuit ab ipsis consanguineis attentatum . Ergo delictum ab seruo , famulo , consanguineo vel amico factum non presuntur commissum voluntate domini , affinis vel amici vt per Menoch. de presumpt. lik. 5. pref. 27. plures per Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 1. 34. n. 67. cum seqg.

In gloss. *Contra probationem , ibi , quia si ei audire , & non contradicente , & non Naturat ad hoc , quid irregularitatem incurrit ille , qui presens fuit traditi habitu super occidendo eius inimico , ab eius serui , ac consanguineis , & tamen tacuit , vt per Couat. d. n. 8. vers. quartu .* Jacob. de Graffis d. cap. 64. n. 18. praesentia enim facit quem irregulariter , si homicidio consentiat , saltem per taciturnitatem , Rebuss. in art. habita C. ne filius pro patre , verbo Episcoporum pag. mar. 575.

S V M M A R I V M .

1. *Compendium huius text. refertur .*
2. *Peritis in arte credendum est .*
3. *Medicus non creditur ad indicandum , an vulnus lethale , & an vulneratus decesserit ex vulneri , vel alia causa , nisi ad minus sint duo , & communiter in arte periti reputentur .*
4. *Peritis in arte non creditur sine iuramento .*
5. *Peritis in arte duo , si non concident , standum est illi .* Et senior. & quid si sit contentio inter medicos , & chirurgos .
6. *Medicus ubi non adeat nisi unu in loco , quo qui fuit vulneratus , ille unu sufficit ad indicandum , an vulnus fuerit lethale .*
7. *Vulnus lethale illud dicuntur , cuius curatio , vel omittitur impossibilis , vel difficillima est .*
8. *Unius in dubio an sit indicandum non fuisse , latet remissione .*
9. *Irregularitatem*

De Homicidio voluntario, &c. Tit.XII. 107

- 9 Irregulares se gerere debent omnes, qui percosserunt, etiam si non constet ex quo vulnerare percussus obicerit.
 10 Irregulares se gerere debent omnes dubitantes, an a se lethale vulnus fuerit inflatum.
 11 Percussus in foro exteriori a quo presumatur, si rixantes plures sunt remissive.
 12 Clericus excusatur ab irregularitate si committat homicidium cum defensione licito modo facta, & cum moderamine inculpata tutela.
 13 Moderamen inculpata tutela sine defensio inculpata in quo consilii, ostenditur.
 14 Probatio excessus accusatori incumbit.
 15 Moderamen inculpata tutela non dicitur seruatum, quando quis non animo se defendendi, sed velascendi aggressorem percutit.
 16 Moderamen inculpata tutela excedens in occidendo non pena ordinaria homicidii, sed extraordinaria propter excessum iudicis arbitrio imponenda puniri debet.
 17 Occidendi animus presumitur, vel non presumitur ex qualitate, seu genere armorum.
 18 Clericus pro excessu in se defendendo, non incurrit excommunicacionem, seu irregularitatem, nisi dolo, & proposito occidat.

CAP. Significasti. ij. XVIII.

- 1 Regularis censetur qui alium lethaliter percussit, si nec ab aliis periret extinctus, idem si non appetat a lethaliter, si etiam percussus ab aliis obiit, & non constat ex cuius vulnera decessit, quia in dubio percutiens habebitur irregularis, & homicida; idem si est percussus non lethaliter, si animo occidendi habuit, & ex aliis vulneribus percussus expiravit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabat. Ioan. And. Anania. Holtien. Burt. Anch. Panorm. Felin. Mar. Socin. Alagon. in compendio iuris Canonici pag. 62. remissio Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 4. Decret. lib. 5. tit. 6. cap. 2.

- 2 Vi peritorum iudicio medicorum, &c. Ergo quibuscunque in arte peritis credendum est, Mafcard. de probat. concl. 1034. n. 1. cum seqq. Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 48. num. 10. cum seqq. Fatin. in praxi crimin. p. 5. queſt. 127. num. 102. Azeued. consil. 30. num. 63. Seraphin. decis. 665. n. 2. Rot. in Perusina pauperiarum, sine societatis 1. Iulij 1622. coram R. P. D. Merlino. Rot. lauen. decis. 196. n. 4. Caualer. dec. 114. n. 2.

- 3 Notatur ad hoc, quod medicis non creditur ad iudicandum, & refendendum an vulnus sit lethale necne, & an vulneratus decelerit ex vulnera, vel ex alia causa, nisi ad minus sint duo, & communiter in arte periti reputantur, de quo Aul. ad cap. 1. Prator fol. 50. 4 n. 28. Mafcard. concl. 1034. n. 11. & 12. & concl. 1169. num. 20. Menoch. remed. 5. adipiscenda. num. 162. Chald. Pereira in l. si curarem verbo minoribus. num. 18. Fatin. d. queſt. 127. num. 151. cum seqq. Et debent iurare, quia peritis in arte non creditur sine iuramento. Folier. in 5 addit. ad Marant. de ordine iudic. part. 6. memb. 6. n. 69. pag. 327. & si non conuenient, standum est dicto seniorioris ex Tiraq. de iure primog. in prefat. num. 155. Caſſan. in consuetud. Burgund. fol. 70. num. 4. Greg. l. 16. verbo è concieren. nr. 8 n. 5. Quid si sit contentio inter chirurgos. & medicos, vide Mafcard. concl. 1169. n. 40. cum seqq. Bernard. Graue ad praticam Camera Imper. lib. 1. concl. 111. n. 10.

- Vbi vero in loco, quo quis fuit vulneratus, non adeſt nisi vnu medicus, tunc ille vnu sufficit, de quo vide Clat. §. homicidium. num. 34. vers. scies autem. Anton. Gom. tom. 3. var. iii. de homicid. num. 18 post med. vers. &

si quas. Mafcard. concl. 615. num. 7. & concl. 1034. n. 24. Fulu. Pacian. eod. tract. lib. 1. cap. 47. m. 34. & seqq. Farin. d. queſt. 157. num. 153. Chetian. tom. 1. communum opin. l. b. 4. tit. 9. n. 164. vbi secus dicit si causa sit ardua, quia tunc mitendum est ad loca vicina.

Aſſeretur non fuſſe lethaliſ.] Vulnus lethale an sit, iudex fe ex medicorum iſtructuſ iudicio, & illud dicatur, cuīs curatio, vel omnino impossibilis, vel diffiſillima eſt, vide Caſſan. in consuet. Burgund. rubr. 1. §. 6. verbo par leuſ, num. 4. Hippol. consil. 7. num. 29. & in l. 1. num. 54. C. de ſicar. Menoch. de arbitri. caſu 265. a princip. Baiard. ad Clar. §. homicidium. num. 135. Mafcard. concl. 1077. num. 7. Farinac. d. queſt. 127. a num. 49. & consil. 100. num. 32. optimè Bernat. Graue. d. concl. 111. 8 num. 27. cum seqq. In dubio autem vulnus non fuſſe lethaliſ an sit iudicandum, vide Menoch. d. caſu 265. numero ult. Mafcardus concl. 1034. numero 44. & seq. & concl. 1073. n. 6. & 7. Farinac d. queſt. 127. num. 20. & consil. 100. n. 14. Alexand. Rauden. de analogi. oap. 31. num. 32.

Quod si diſcerni non poffit. &c.] Notatur ad hoc, quod si plures percuerunt, & non conſtat ex quo vulnero percussus obicerit, debent omnes se tanquam irregularis gerere, vt per Couarr. in Clem. si furiosus, p. 2. §. 2. n. 4. Vgolin. de irregul. cap. 14. §. 1. num. 1. Soar. de censur. difſ. 4. ſelt. 4. n. 11. Sayt. eod. tract. lib. 7. cap. 4. num. 14. Rota apud Farinac. decis. 44. n. 2. part. 2. recenſiorum, ſequitur Bonac. de censur. difſ. 7. queſt. 4. puncto 8. num. 31. vbi num. 30. refoluit quod quando plures vulnera inflixerunt, quorum singula non ſunt ex ſe mortalia, ſed ſimil iuncta, ſunt cauſa ſufficiens mortis, ſinguli incurruunt irregularitatem, de quo etiam Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 4. rubr. de open preſtan- tē homicidion. 7. ad fin. verſ. ex his conſequens eſt. & n. 8. Couarr. in Clem. si furiosus. part. 2. §. 2. n. 4. verſ. quartū conſtituitur. Sayt. d. lib. 7. cap. 4. num. 14. Aul. de censur. p. 7. difſ. 6. ſelt. 4. dub. 3. in fine, verſ. quinta conſcluso; ſic etiam quando neſciit quinam lethale vulnus infliferit, omnes qui dubitant a se lethale vulnus inflatum eſſe, debent ſe irregularis gerere, Vgolin. ad §. 1. num. 3. Molin. de iſtit. tom. 4. difſ. 3. memb. 7. ad finem. Aulua de censur. p. 7. difſ. 6. ſelt. 3. dub. 3. verſ. hinc ſequitur, quos refert, & contra Soar. ſequitur Bonac. vbi proxi- mē num. 29. Quod procedere, etiā homicidium fuerit iuſtum, & meritum contra latrones publicos, te- nent Corn. consil. 57. num. 10. lib. 4. Nauarr. consil. 11. n. 2. & consil. 25. num. 1. & 2. ſub hoc tit. quos refert, & ſequitur Rota d. decis. 44. num. 2. in fine. Illud aduertere oportet quod Specular. in tit. de difſerentia. §. iuxta num. 48. verſ. illud etiam nota, per hunc text. quem alle- gat diez quod ſi qui occidendi animo percussit la- tronem, non tamē lethaliter, latro autem ex aliorum vulneribus perit, primus ille percussor irregularis eſt; cuius tamen contrarium per hunc eundem text. firmate videtur Sayt. d. lib. 7. cap. 4. num. 15. in princip. vbi dixit quod ſi virus primus leviter ſolūm percussit, etiam animo occidendi, & debilitatis, nihilque in animum ſecundi occiforis influxit; ſolus ſecondus, qui occidit, irregularis erit, & non primus. Quod ſi primus non leviter, ſed lethaliter vulnerauit, tunc li- cēt alter ſuperueniens occidat, utque irregularis erit, vt per Couarr. in Clem. si furiosus part. 2. §. 2. num. 4. verſ. tertia. Maiol. de irreg. lib. 5. cap. 48. §. 4. n. 6. Nauar. in man. cap. 27. n. 22. verſ. octauo.

Verū quod attinet ad forum interius, & conſcien- tia, tunc vniuero uisque rixantis conſcientia ſtandum eſt, is enim qui certe ſit ſe non vulneraffe, vel quod vulneravit, non tamē animo occidendi, nec lethaliter, tuus eſt in conſcientia, ac proinde non tenetur ſe irregularis reputare, niſi dubiter, Sayt. d. lib. 7. cap. 3. num.

num. 13. vers quando autem dabium est. Auila d. dub. 3.
11 vers. sed quia quando plures. Quando plures rixantur,
& unus in rixa sit percussus, a quo in foro exteriori
presumatur percussus, vide Hippol. in præf. s. quoniam
mam 30. & in l. repetit. num. 21. ff. de quest. Clat. in §.
homicidium nu. 37. Menoch. de arbitr. casu 362. & conf.
108. num. 8. Alex Rauden. resp. 27. a num. 32. Baptista
Cola de falcis scientia, & ignor. cent. 1. dislin. 40. art.
14. Flamin. de Rub. conf. 51. a nu. 57. vol. 1. Mascard.
probation. concl. 1003 n. 53. Bobadil. in sua politica. lib.
1. cap. 8. n. 8.

12 Quia tamen id debet fieri cum moderamine, &c.] Notatur ad hoc, quod ut clericus excusat ab irregularitate propter homicidium, debet illud committere cum defensione licito modo facta, & cum moderamine inculpata tutela, non ad sumendam vindictam, sed ad iniuriam propulsandam, nec aliud vult noua Concilij Trid. dispolitio sif. 14. de reformat. cap. 7. non enim loquitur de illo homicida, qui occidit modo supra relato, sed de eo qui eget dispensatione, quatenus in se defendendo excessit moderamen inculpata tutela, talis enim sit irregularis, non ea irregularitate, que est indispesabilis, nisi a Papa, sed illa, quæ ab Episcopo dispensari potest, vide Maiol. de irregul. lib. 1.
cap. 12. num. 10. vers. 20. & lib. 5. cap. 48. nu. 10. & 11.
Nauar. in man. cap. 27. num. 23. 8. vers. secundo. & conf. 8.
in antiqu. alias 36. in notis sub hoc tit. Bañes in 2. 2. D.
Thome. quest. 64. art. 7. vers. ad 2. Fr. Emman. in summ.
tom. 1. cap. 173. n. 1. Petr. Nauar. lib. 2. de restitu. cap. 3.
nu. 367. Henric. in summ. lib. 1. 4. c. 10. §. 2. & c. 19. §. 3.
Veg. in summ. part. 2. c. 15. casu 28. vers. nota. Aloys.
Ricc. in collect. decisi. part. 4. collect. 930. Iacob. de Graff.
in aureis decisi. part. 1. lib. 1. cap. 65. a. prime. & præci.
piue. n. 13. Soart. de censor. disp. 46. sect. 1. nu. 3. Auil. eod.
tract. part. 7. disp. 5. sect. 3. dub. 1. vers. loquendo de inre
novo. Farin. fragment. crimin. part. 2. lit. 1. n. 475. Molina
de iustit. tom. 4. tract. 5. disp. 72. n. 5. & disp. 77. n. 9.
Saye. de censoris lib. 6. cap. 7. num. 22. & disp. 17. nu. 10.
Franc. Leo in thesauro fori Ecclesiast. part. 3. cap. 9. nu.
29. Parr. de Ledi. in summ. part. 2. tract. 8. de iustit.
communitativa. cap. 18. concil. 14. diff. 2. Valer. Reginald.
in praxi fori parviti. lib. 30. tract. 2. n. 112. Egid. de Co.
ninc. de Sacram. & censor. tom. 2. disp. 18. a. n. 83. Ce.
ned. tract. & canon. quest. lib. 1. quest. 14. n. 13. cum seqg.
Campan. in diuersorio. iuris Canonici rub. 11. cap. ult.
n. 20. & n. 129. Bellet. disquisit. clerical. part. 1. tit. de dis.
ciplina clericali. §. 5. a. n. 103. Bonac. de censoris disp.
7. q. 4. puncto 6. n. 1. cum seqg.

13 Moderamen inculpata tutela, seu defensio inculpata qualis debet esse, & in quo consistat, innuentes apud Innoc. & Panor. in cap. olim. li. i. num. 19. de restit.
spoliat. Sot. de iustit. lib. 5. quest. 1. art. 4. Nau. in man. c.
15. nu. 3. Ludou. Lop. in iustit. confisi. part. 1. c. 62.
Salon. 2. 2. quest. 64. art. 7. controu. 1. concil. 2. vbi Arag.
dub. concil. 2. Philiarch. de offic. Sacerd p. 2. lib. 4. cap. 9.
Petr. Nauar. de restit. lib. 2. c. 3. n. 349. Valent. tom. 3. disp.
5. quest. 8. puncto 4. dub. 1. Ludou. Beja respons. causum
conscienc. p. 2. casu 21. Kirchou tom. 1. commun. opinion.
lib. 9. tit. 10. n. 13. vers. sed primo. Sayr. d. cap. 7. a. n. 7.
Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verbo moderamen. Farin.
in praxi crimin. part. 4. quest. 12. 5. n. 349. cum seqg. Christo.
ph. de Pace in scoliosis ad leges styl. 1. 58. n. 5. Rebel.
de obligationib. iustitia. part. 1. lib. 3. quest. 12. n. 7. Azori.
iustitia. moral. part. 3. lib. 2. cap. 1. quest. 2. Bernard. Græ.
ua. d. lib. 1. concil. 11. oonfid. 1. n. 9. cum seqg. Petr. Caball.
de omni genere homicidi. num. 94. Bellot. d. §. 4. n. 104.
Bonac. d. pando 6. nu. 3. vers. dixi non excedendo. Ex
quorum iecis illa est verior conclusio, dici clericum
facere cum moderamine inculpata tutela, & esse in
necessitate inequivocabilis, quando est constitutus in tali

necessitate, quam neque fuga, dummodo dando terga
non sit periculum, neque clamore, neque alio modo,
nisi interficiendo, aut mutilando aggressorem evitare
nequit. Et probatio excessus accusatori iniuncta est, ut
per Vincent. Honored. conf. 99. num. 14. & 15. Viuin.
Neapol. decis. 458 n. 8. Bernard. Græua. d. confid. 1. m.
9. cum seqg.

Non ad sumendam vindictam.] Ergo moderamen inculpata tutela non dicitur seruatum quando quis non animo se defendendi sed vilescendi aggressorem
percutit, vt per Ayer. in tract. de homicidio necessario,
part. 1. num. 94. & 97. Malcard. concl. 1126. n. 16. Franc.
d. g. 125. num. 393.

Pentius excusari.] Ergo si excedatur moderamen inculpata tutela in occidendo, non pena ordinaria
homicidij, sed extraordinaria propter excessum iniurie
arbitrio imponenda puniri debet, vt per Due. reg.
192. ampl. 5. Hippol. conf. 137. num. 21. cum seqg. & seq.
110. incip. occidens aggressorem. Traq. de penit. temp.
causa 1. nu. 9. Boet. decis. 168. nu. 7. vers. vel etiam sup.
sum. Ant. Gom. tom. 1. var. 24. n. 24. Baird. ad Cler. 6.
homicidium num. 9. 9. Mascard. concl. 1126. n. 48. fund.
quest. 125. num. 393.

Ratione instrumenti.] Notatur ad hoc quod animo v.
occidendi presumitur, vel non presumitur ex qualitate,
seu genere armorum, sic etiam an vulnus fuerit
mortale, necne, praesumitur ex qualitate armorum,
cum quibus fuit illatum, de quo vide Hippol. conf. 7.
n. 44. cum seqg. & conf. 67. n. 18. & 1. C. de sciar. n. 2.
cum seqg. Aym. conf. 205. n. 5. Couat. in Clem. si furiosus
part. 1. §. 1. nu. 1. Boet. decis. 323. n. 3. vers. & que circa
mortem. n. 15. Bernard. reg. 33. a. princip. Clat. §. hmo.
cidium n. 4. vers. dicitur etiam culpam Anton. Gom.
tom. 1. var. cap. 3. post. n. 17. Menoch. de arbitr. casu 175.
n. 7. & 8. in fine, & de presumpt. lib. 5. prel. 40. n. 4.
Iacob. Ayer. de homicid. par. 2. n. 61. Mascard. de pro.
bat. concl. 97 & c. nel. 864. n. 3. cum seqg. & concl. 104.
& concl. 1073. n. 9. Farin. in praxi crimin. part. 5. q. 12.
n. 117. & q. 127. n. 57.

In gloss. *Moderamine*, ibi, nec dicitur excommunicatio
qui excedendo modum non ex proprio reperitur dico
cum per hanc gloss. tenet Farin. d. quest. 125. n. 4. &
dicunt pro excessu in defendendo, nunquam nec
tere excommunicationem, seu irregularitatem, nulli do.
lo & ex proprio excedat, idem videtur tenere hacten
de Graffis d. cap. 65. num. 14. At verd. Conat. in Clem.
si furiosus part. 3. §. 1. n. 2. in fine. simpliciter afferre ille
regulariter esse illum, qui mutilat, aut occidit exces.
dens modum in defensione, quem legi videtur Veg.
lin. de censor. part. 2. c. 11. §. 1. propinquum n. 4. vers.
pit. & num. 5.

S V M M A R I V M .

- Religious chirurgiam exercens, si ex ea mors sequitur, irregularis est, etiam si perit, & diligenter hoc fecerit, causa pietatis, sed cum eo post satisfactiōē etiōē misericorditer potest dispensari.
- Irregularis est monachus, qui omni adhibita diligentia aperuit apostema in guttura mulierū, que post mortua est.
- Clericus etiam in maioribus Ordinibus confitens medicina, seu arte chirurgia perit, si intueri impunitatis artem suam exercuerit, an ei impunit adire, regularitatem, si ex tali exercitatione sequitur mors, ostenditur.
- Declaratur textus, in presenti.

De Homicidio voluntario, &c. Tit.XII. 109

C A P. Tua nos. XIX.

Religiosus peritus chirurgus exercens chirurgiam cum omni diligentia, & causa pietatis, si ex ea mors sequitur sit irregularis, quia deliquerit usurpando alienum officium, quod ei non conguebat, sed post actam penitentiam potest cum eo dispensari ut celebret, si secus non cum diligentia, vel non causa pietatis, ei interdicatur executio Ordinis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabarel. Ioan. And. Anania. Anch. Hostiens. Bur. Panorm. Mar. Socin. Viujian. irrationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 125. Alagon. in compend. iuris Canon. pag. 673; remissive Ximen. in concord. p. 1. refert Anton. August. collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 6. cap. 3.

2 In specie huius text. irregularitas declaratur monachus qui omni adhibita diligentia aperuit apostema in gutture mulieris, quæ polteca mortua est, vt referunt Henr. in summ. lib. 4. de irregular. cap. 11. §. 1. Soar. de censuris disput. 45. f. 6. num. 10. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 2. num. 7. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 30. num. 114. Bellet. disput. clerical. parv. 1. tit. de disciplina clericali §. 5. num. 22. Bonac. de censur. disput. 7. quest. 4. puncto 5. num. 4. & puncto 7. num. 6. vers. secundus casus. Sed adverendum est quod si medicus, seu chirurgus in maioribus Ordinibus constitutus euidenter peritus intuitu pietatis arte suam exerceretur, non ei imputatur ad irregularitatem si ex tali exercitatione sequita fuerit mors, vt per Cardin. hic colum. 1. quem referunt Sayr. d. lib. 7. cap. 6. num. 11. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 31. n. 6. Dummodo faciat circa abscissionem, vel adunctionem, itav si ægrotus decederet ex caute talis adunctionis, vel abscissionis licet illi non imputetur ad peccatum, imputatur tamen ad irregularitatem, propter text. in presenti, tenent, hic Abb. num. 3. & in cap. sententiam sanguinis num. 23. de cleric. vel monach. Paris. confil. 96 colum. vlt. volum. 4. quos refert & sequitur Bellet. d. num. 6. & tenet Aul. de censur. par. 1. 7. disp. 12. f. 1. dub. 2. Sanch. in praecpta Deca. lib. 6. cap. 14. num. 16. Clericum tamen maioribus Ordinibus initiatum non peccare, nec affici irregularitate incendi, vel adurendo virgente necessitate, v. g. tempore pestis quando non adest alius, qui hoc munus praeseret, resoluunt Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 177. Molina de iustit. tom. 4. disput. 7. num. 3. Henr. d. §. 1. Sayr. d. lib. 7. cap. 11. num. 11. Aul. de censuris part. 7. d. p. 6. f. 1. dub. 10. quem refert & sequitur Bonac. d. puncto 5. n. 4. ver. addo.

4 Ad text. vero in presenti multipliciter respondent Doctores, nam Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 9. dub. 15. num. 105. & alij aiunt monachum, de quo in presenti, non adhibuisse debitam diligentiam, quamvis ipse creditur eam adhibuisse. Molina d. num. 3. ad finem, responder denunciari irregularitate monachum, qui aperuit apostema in gutture mulieris, ex quo mortua est, quia ille monachus non aperuit apostema virginem necessitate, cum mulier illa posset chirurgos adire; tum quia monachus non præsumit peritus chirurgie, & consequenter in foro externo præsumendus est irregularis, vt bene ait Couar. in Clem. si furiosus p. 2. § 4. n. 3. Soar. loco citato, & Bonac. d. puncto 7. n. 9. ver. secundo responderi potest, dicunt easum de quo hic esse specialiter expressum in iure, & consequenter excipiendum à doctrina generaliter tradita.

S V M M A R I V M .

1 Abortioni causam dans homicida est & irregularis, si conceptus erat animatus, alias secus. Barbol. Collect. Tom. III.

- 2 Ludens illicite cum muliere pregnante libidinis causa si ex hoc contigerit abortio fetus, irregularis fit.
- 3 Irregularis praefunctor ille, qui fuit moralis causa abortus cum peccata mortali, si fetus erat animatus.
- 4 Saltans cum muliere pregnante saltatione immoderata sequito abortu fetus animati, irregularis est.
- 5 Clerico prohibitum est ludere cum muliere.
- 6 Fetus quando animetur remisive.

C A P. Sicut ex litterarum. XX.

A Bortioni causam dans homicida est, & irregularis si concepius erat animatus, alias secus. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarel. Ioan. And. Anania. Hostiens. Bur. Panorm. Mar. Socin. Viujian. in ration. lib. 5. iuris Pontif. pag. 126. Alag. in compend. iuris Canon. pag. 673; remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Ant. August. collect. 4. Decretal. lib. 5. tit. 6. cap. 4.

Collige ex text. irregularitem esse censendum ludentem illicite libidinis causa cum foemina pregnante si ex hoc contigerit abortio fetus, vt per Maiol. de irregular. lib. 5. cap. 48. §. 3. iii. de homicidio ex culpa, aut causa, numero 2. ver. quicquid dicitur. Navar. in man. cap. 27. num. 236. ver. vigesimo quartu. Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 4. num. 10. Soar. de censur. disput. 45. f. 6. num. 11. Sayr. in simili tract. lib. 7. cap. 5. numero 15. vbi ampliat etiam quod clericus, seu monachus ludens cum pregnante sit eius affinis, vel consanguinea, & quamvis cum ea molestè ludat, aut chortas ducat, Iacob. de Graffis in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 6. n. 25. & cap. 66. n. 13. vbi intelligit text. in presenti de ludo noxiò, secus dicens si ludens fuisset mulieris maritus, vel frater, vel coniunctus, sic quod ludus licitus esset in personis, nec alias esset noxius in se, sed gracilis, & agilis, &c. Vnde irregularitem præsumi illum, qui fuit moralis causa abortus cum peccato mortali, si fetus erat animatus, tenent Couar. in Clem. si furiosus part. 2. §. 3. num. 1. Trot. de vero & perfecto clericu tit. 2. cap. 14. Anton. Gomez. tom. 3. var. cap. 3. n. 32. Tiraq. in l. si unquam C. de renocando donat. in princip. num. 60. Henr. in summ. lib. 14. de irregular. cap. 1. §. 4. in commento lit G. Azor. institut. moral. part. 2. lib. 2. cap. 26. Stephan. Quarant. in summa Bullarij. verbo abortu. Sic etiam latens cum muliere pregnante saltatione immoderata sequito abortu fetus animati irregularis est, quia dedit operam rei illicitæ & periculæ absque sufficienti diligentia ad abortum præcaendum, ita Vgolin. de irregular. cap. 18. §. 2. num. 5. Henr. d. lib. 14. c. 15. num. 4. Aul. de censur. parv. 7. disp. 3. f. 2. dub. 6. Molin. de iustit. tom. 4. disput. 77. num. 6. quos refert & sequitur Bonac. de censuris disput. 7. quest. 4. puncto 7. num. 22. vbi etiam cum Maiol. de irregular. lib. 5. cap. 48. §. 3. num. 15. ver. huc quoque spectant. Navar. in man. cap. 27. num. 235. ver. 23. Aul. d. p. 7. disp. 1. f. 3. dub. 3. ver. sed obiter adverendum, Sayr. d. lib. 7. cap. 6. num. 16. vbi de clericu, qui ad se venire facit prægnantem per loca periculosa vi per recta domus, aut per fenestrarum si illa cadens aut moriatur, aut abortum fecerit.

Quasi ludens, &c.] Quamvis nulla poena imponatur illi, qui ludendo abortu causam dedit, tamen clericu prohibitum est ludere cum muliere, & ideo si ludendo dat causam abortui fetus animati, efficitur irregularis.

K laris

110 Collectanea Doct. in lib. V. Decretal.

aris, ita Plac. in epit. delictorum lib. I. cap. 26. Fatin. in praxi crimin. part. 5. q. 1. 2. 2. num. 160. cum seqq. Henr. d. lib. 14. cap. 11. §. 1. in commento lit. M. quatenus dicit monacho de quo in presenti, id prohibitum fuisse ob periculum, quod non praecaverit per diligentiam.

⁶ Et nondum erat vivificatus conceptus, &c.] Notatur ad hoc quod irregularitas incurrit ab eo, qui abortui causam dat si fetus animatus sit, fetus si nondum animatus erat, ut per Couar. in Clem. si furiosus p. 2. §. 3. numero 1. Soar. de censor. disp. 44. sect. 2. n. 13. vbi adiurit constitutionem Sixti V. volentem illo casu irregularitatem intrare etiam quod fetus non sit animatus, esse correctam & ad viam iuris redactam, per Gregor. XIII. Sayr. cod. tract. de censor. lib. 7. c. 1. num. 12. Aul. eod. tract. p. 7. disp. 6. sect. 4. dubitat. 1. Quando fetus dicatur animatus tradunt Vgolin. de irregul. cap. 4. §. 1. & cap. 16. §. 2. Henr. d. lib. 14. cap. 15. num. 1. Quarant. & Nald. verbo abortus, Sayr. de censor. l. 7. cap. 2. n. 3. & Soar. cod. tract. disp. 44. sect. 2. num. 2. Aul. p. 7. disp. 6. sect. 4. dub. 1. Bellet. disquisit. cleric. part. 1. tit. de disciplina cleric. §. 5. num. 2. Azor. iuris moral. part. 3. lib. 2. cap. 4. quest. 1. Campan. in diuersorio iuris Canon. rub. 1. cap. 2. 3. num. 20. & vide qua dixi ad Decretum in princ. dist. 4. num. 2. & ad cap. quod vero 32. quest. 2. num. 1. Et fetus animatus, vel inanimatus in dubio presumatur, dicti in princ. dist. 5. num. 3.

S V M M A R I V M .

- 1 Clericus ciuiliter iustitiam petens pro rebus sibi ablatis si protestetur, non incurrit irregularitatem etiam sequatur sanguinis pena, & n. 2.
- 3 Clericus etiam si certe sciat indicem secularem processum ad paenam sanguinis, & quavis valeas res suas alia via recuperare, potest ciuiliter agere cum protestatione pro rebus suis ablatis.
- 4 Clericus de malefactoribus suis, vel propinquorum, aut Ecclesia sua potest conqueri cum protestatione coram indice, abque metu irregularitatis.
- 5 Denunciare facta protestatione licet clericu, absque periculo irregularitatis delictum tendens in perniciem & documentum publicum, quod non posse aliter impeditur.

C A P . Postulasti. XXI.

- 1 Non imputatur ad irregularitatem clericu ciuiliter ter iustitiam petenti de laico sive pro rebus ablati, sive pro iniuriis sibi, seu eorum bonis illatis, si Index in laicum exercet vindictam sanguinis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innocent. Collect. Zabarell. Ioan. Andr. Anania. Hostiens. Anch. Butt. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viuan. in rationib. lib. 5. iuris Pontif. pag. 126. Alagona in compendio iuris Canon. pag. 674. remissiu Ximen. in concord. p. 1. &
- 2 Hodie decisio huius text. per text. in cap. Pralatis, hoc tit. lib. 6. non procedit nisi praestando expressè se non intendere paenam sanguinis, etiam postea sequatur multatio, vel mors, referunt, & supradictam concl. ex hoc text. desumunt Cou. in Clem. si furiosus part. 2. §. 1. n. 1. Vgolin. de irregul. cap. 6. Salzed. ad Bernard. in pral. c. 98. cum seqq. in nouiss. editione, Specul. in tit. de dispensat. §. 4. n. 49. Farip. fragmen. crimin. part. 1. lit. C. n. 42. 4. cum seqq. Valer. Reginald. in praxi fori penit. lib. 30. n. 143. Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 5. n. 116. Bonac. in censor. disp. 7. q. 4. puncto 2. n. 3. Causal. communum contra commun. q. 8. 2. n. 115. alioquin si clerici propter huiusmodi metum irregularitatis taliter conqueri non audent, daretur plerique materia eisdem trucidandi, & ipsorum bona,

liberè deprædandi, vt habetur in d. cap. prelatis, Abb. h. n. 3. Nau. in manu c. 27. num. 226. & conf. 3. de iure. Bellet. d. num. 116. in fine.

Amplia procedere etiam si clericus certe sciat ius dicere secularem processum ad paenam sanguinis, & quamvis possit res suas alia via recuperare, ita Abb. h. n. 3. Felin. in vers. nota non imputari. Cou. p. 2. §. 1. n. 1. Soar. de censor. disp. 47. sect. 2. Henr. in sum. l. 14. de irregul. cap. 11. §. 4. & Vgolin. de irregul. cap. 6. §. 4. Bonac. d. puncto 2. num. 3. Bellet. d. §. 5. num. 17. vbi num. 118. resoluti huiusmodi clericum minimè etiam fieri irregularē etiam postmodum ei placet, quid fur, qui luit periret res suas, sive ille, qui iniunxit ei fecerat, sit proprius hoc suspensus vel muritus, & num. 127. adiurit quod si tempore, quo ergo ciuitate pro iniuria sibi illata cum dicta protestatione, in ambo habeat quod reus moriatur, sequuta morte, mutatione efficitur irregularis, quia verba non saluant cum in foro conscientia, & citat Felin. & Ann. in presenti, Ioan. Andr. Gemin. Archid. & Franch. in cap. prelatis, & S. Antonin. part. 3. tit. 1. 8. 2. §. 4. Nau. d. cap. 2. 7. num. 226. Tolter. in instruc. Sacerdot. lib. 1. 3. num. 5. vers. quinto.

Intellige modū clericus conqueratur coram ius diece de malefactoribus suis, non vero de iis, qui aliis damna intulerunt, quia in d. cap. prelatis, dicit contra malefactores suos, ita Couar. d. §. 5. num. 4. Nau. d. cap. 2. 7. num. 213. Sayr. lib. 1. cap. 8. Vgolin. d. 6. §. 9. Bellet. d. §. 5. num. 119. Bonac. d. puncto 2. num. 4. vbi cum Henr. & Aul. probabilitate existimat licet esse conqueri de illis, qui damnum suis propinquis, vel domesticos intulerunt, quia illorum damnum consecutus proprium, & num. 5. cum Molin. tom. 4. disp. 7. num. 11. Sayr. d. cap. 1. 8. num. 3. Fr. Enman. Henr. & Soar. tenent clericum posse accusare iustum damnificatorem bonorum sua Ecclesiæ, & idem Bonac. numero 7. vers. quartus, tenet clericum excusat alibi irregularitate quando accusat aliquem pro iniuria inferenda extraneis.

Sic etiam licet clericu facta protestatione abegit periculo irregularitatis denunciare aliquid delictum tendens in perniciem, & documentum publicum, quod non possit aliter impediri quam per denunciationem, ita Cou. à §. 5. num. 4. Soar. de iustit. lib. 5. q. 1. art. 1. ad 4. S. Thom. 2. 2. q. 3. 3. art. 7. vbi Caet. Marol. de regul. lib. 2. cap. 3. num. 4. Sayr. d. cap. 2. 8. num. 12. quod refert & sequitur Bellet. d. §. 5. num. 126.

S V M M A R I V M .

- 1 Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit, animo eum deterrendi, ille vero alius fugiendo lapidem alium impedit, in capite fuit vulneratus, & medici imperita mortua; & n. 2.
- 3 Irregularis est qui proiectis lapidem in Titum, si lapis occidit.
- 4 Irregularitatem effugium puri qui scipit perterriti sunt, probabiliter ignorantes mortem si inde sequunta sit.
- 5 Absolutionem ab excommunicatione petens non faciat se excommunicatum.

C A P . Exhibita. XXII.

Irregularitatem non incurrit ille, qui ludendo lapidem in alium proiecit animo eum deterrendi, ille vero alius fugiendo eum lapidem casu in lapidem fuit vulneratus, ac tandem impenit, in capite fuit vulneratus, ac tandem

De Homicidio voluntario,&c. Tit.XII. 111

dem medici imperitia & incuria mortuus est. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoç. Collect. Zabarelli. Ioann. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panor. Felin. Mar. Socin. in ratione. Vivian. lib. 5. iuris Pontif. pag. 126. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 674. remissiuè Ximen. in concord. p. 2.

Hanc eandem conel. ex hoc text. desumit Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 7. 7. num. 8. Proiiciens tamen lapidem in Titium fit irregularis si lapis Tiro illius declinante concidit in Caium, illumque occidit, quia censetur actionem periculofam homicidij excusat se absque sufficientia diligentia, ne lapis ad Caium perveniret, vt per Vgolin. de irregul. cap. 18. §. 2. num. 5. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 6. num. 30. Fatin. in prax. crimin. quaest. 126. ex num. 17. & frag. crimin. part. 2. lit. I. n. 5. 39. refert, & sequitur Bonacini. eod. tract. disp. quaest. 4. punto 7. num. 19. vbi secus dicendum putat si debitu adhibuit diligentiam, & forte fortuna lapis tetigit Caium, addet Bellot. disquisit. cleric. part. 1. tit. de disciplina clericali. §. 5. num. 32.

Sed timorem incutienti, &c.] Aduerte pueros, qui se ioco pertrefaciunt, probabilitate ignorantes mortem vel aliud graue damnum inde sequiturum, si eueniat, excusari possunt ab irregularitate, vt per Nauar. conf. 7. sub hoc titul. Molin. d. disp. 7. 8. num. 9. Bonacini. 2. punto 7. num. 26. Sayr. d. cap. 6. num. 31. & in clavi Regia lib. 10. tract. 2. cap. 12. num. 28. quorum aliqui resoluunt illum esse irregularē, qui ioco terrore alteri incutit, et que cauta, vt illi eo tempore commotus, & perturbatus se der. praepitem; idem dicentes de incutiente errorem mulieri grauidæ abortum facienti, quam terreficiens sciebat grauidam esse.

In gloss. Postulauit. Notatur ad hoc quod petens absolutionem ab excommunicatione, non fateretur se excommunicatum esse, de quo vide Cou. in cap. alma mater. p. 1. §. 12. n. 1. Don. & Fina, & Vezin. tom. 1. comm. opin. lib. 7. tit. 19. n. 3. 8. Mascal. de probationib. conf. 501. & concl. 700. Fatin. in praxi crimin. part. 4. decisi. §. 3. n. 3.

SVMMARIVM.

- 1 *Homocidium casuale non imputatur ei, qui dedet operam rei licite, nec fuit in culpa.*
- 2 *Irregularis non est, qui dum pulsat campanas casu homicidij causam dedit.*
- 3 *Licita rei operam dant, adhibensque sufficientem diligentiam ne alium noceat, si occidit aliquem non est homicida, nec peccata.*
- 4 *Irregularis an sit qui campanis dat signum, quo aliquis suspendendus est, ostenditur.*
- 5 *Clericus illicitè pulsans campanam tempore interdicti, causa tintinnabulum casu cadens aliquem occiderit, an sit irregularis, ostenditur.*
- 6 *Homicidium casuale ex ludo licito sequuntur, non facit quem irregulararem.*

CAP. Ioannem. XIII.

Sacerdos dando operam rei licita, vt pulsando Campanam ad congregandum populum ad dominica, si calu fortuito, & sine sua culpa aliquis interficiatur, v.g. cadendo tintinnabulum, non fit irregularis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoç. Collect. Zabarelli. Ioan. Andr. Anania, Hostiens. Anch. Butr. Panor. Felin. Mar. Socin. Vivian. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 124. Alagona in compend. iuris Canonici. pag. 674. remissiuè Ximen. in concord. p. 1.

Qui dabit operam rei licita, &c.] Notatur ad hoc, quod non est irregularis, qui dum pulsat campanas, Collect. Barbos. Tom. III.

casu homicidij causam dedit, vt per Jacob. de Graff. in aureis decisi. p. 1. lib. 2. n. 66. Fatin. crim. p. 2. lit. I. n. 5. 09. Nā dans operam rei licita, adhibensque sufficientem diligentiam ne alium noceat, si calu occidat aliquem, non est homicida, nec peccata. Ratio est, quia tale homicidium est involuntarium, & sine illa culpa quando predicta diligentia adhibetur, secus si talis diligentia non adhibetur, ita Nau. in man. c. 27. n. 190. Nicol. Gare. de benefic. p. 7. c. 11. n. 7. 3. Fatin. fragm. crim. p. 2. lit. I. n. 5. 39. Soat. de censur. disp. 4. 5. sect. 5. ex n. 1. Auila in similis tract. p. 7. disp. 6. sect. 1. ver. secundo notandum est, Sayr. cod. tract. 17. c. 5. ex n. 8. & c. 14. n. 3. Bellot. disquisit. clericaliump. 1. xit. de disciplina clericali. §. 5. num. 32.

Vnde illum non estse irregularē, qui campanis simpliciter dat signum, quo aliquis suspendendus est, vt homines sciunt aliquem ad mortem duci exempli publici gratia, secus verò si pulsat, vel pulsari iubet, vt conuocet populus quando reus ducitur ad supplicium, vt ita securius ducatur ad mortem, vt per Vgolin. de irreg. c. 11. §. 6. n. 1. Cou. in Clem. si furiosus. p. 2. §. 4. n. 1. Auil. de censur. p. 7. disp. 5. sect. 2. dub. 1. ad fin. Bonacini. eod. tract. disp. 7. 9. 4. punto 1. n. 1. 4. Maiol. de irreg. lib. 2. c. 10. n. 5. Bellot. disquisit. cleric. p. 1. xit. de disciplina clericali. §. 5. 9. 3. vbi etiam cum Maiol. loco citato, dicit irregularitatē incurre illum, qui pulsat vel pulsari iubet campanam ad armā sumenda pro captione aliquius rebellis latrofis, vel malefactoris si ob illum sonum ille reus fuerit captus, & deinde morte, vel mutilatione damnatus, adiectens secus esse in Episcopo, Clerico, seu Sacrista, qui mihi dicit, seu facit, sed laicorum arbitrio remittens tolerat quod laici pulsant Campanas Ecclesiae ad conuocandas gentes pro capiendis bannitis, &c. Vnde si clericus illicitè pulsaret campanam tempore interdicti, & casu cadens tintinnabulum aliquem occiderit, presumitur irregularis, quando non bene ligauerat tintinnabulum, Henr. in sum. lib. 14. de irreg. c. 15. §. 3. lit. Y. vbi in commento dicit presumi irregularē in foro exteriori ob quasdam circumstantias, at in conscientia non esse, si non adiuerit, nec ex officio tenebatur adiuertere.

Campanas.] De campanis vide Martin. Delti. disquisit. magic lib. 6. cap. 2. sect. 3. q. 3.

Quod eam pulsaret, &c.] Ergo homicidium casuale vt ludo licito sequuntur non facit quem irregularē, vt per Nau. conf. 7. n. 1. sub hoc tit. Molinam de iustitia tom. 4. tract. 3. disp. 7. 7. n. 8. vers item cap...

SVMMARIVM.

- 1 *Clericus pugnando etiam contra inimicos Fidei Catholice, si quenquam percussit, & de interfectione ipsum remordet conscientia, à ministerio Altaris abstinere debet.*
- 2 *Clericus militans in bello quando incurrit irregularitatem, ostenditur.*
- 3 *Dubius de facto proper quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, in dubio excommunicatum, aut irregularē se gerere debet.*

CAP. Petitio. XIV

Clericus, qui contra inimicos Fidei Catholice, pugnat cum aliis & hinc inde multi interficiuntur, si dubitat aliquem interfecisse, v.g. ex eo quod aliquos percussit, in tali dubio vt irregularis à ministerio Altaris abstinere debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoç. Coll. Zabarelli. Ioan. Andr. Anania, Host. Butt. Anch. Panor. Felin. Mar. Soc. Viu. in rationali lib. 5. iuris Pontif. pag. 127. Alagona in compendio iuris Canonici pag. 672. remissiuè Ximen. in concord. p. 1. & 2. Collige

K 2

2 Collige ex text. clericum militantem in bello tam isto quam iniusto incurtere irregularitatem, quando in bello aliqui sunt interfici, ut per Specul. in tit. de dispensat. §. iuxta num. 51. Plot. de irregul. num. 20. Rota apud Farin. decis. 3. in fine part. 2. recent. Cou. in Clem. si furiosus. q. 2. §. 3. n. 2. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 104. nouiss. imp. Henr. in summ. l. 14. cap. 23. num. 1. & 2. Fr. Emman. in summ. part. 1. cap. 17. 2. Bellet. d. i. quisit. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericalis. §. 5. num. 140. cum seqq. Bonac. de censuris. disp. 7. q. 4. puncto 4. Aul. eod. tract. part. 7. disp. 5. feit. 3. latè & eleganter totam materiam declarat Illustrissimus D. Rodericus à Cunha post primatu huius libri impressionem visus in comment. ad princip. 21. dist. ex num. 5. & precipue num. 11. Posunt tamen clerici in bello iusto sive offensio, sive defensio pro defensione Ecclesiæ, vel Reip. vel Fidei absque periculo irregularitatis hortari, consolare, & incitare milites ad pugnandum, quamvis sequantur ex virtuosa parte homicidia, & mutilations, nisi ipse occidat, vel deformet, cap. Dominus 23. quæst. 1. cap. igitur, cap. omni timore, cap. hortatu 23. quæst. 8. Abb. hic num. 3. Nauart. in man. cap. 17. num. 215. Rota vbi supra, Specul. in tit. de dispensat. §. 4. num. 56. Vgolin. de irregul. cap. 12. §. 2. Sayt. de censur. lib. 7. c. 19. n. 3. Soar. eod. tract. disp. 47. feit. 6. n. 8. Aul. part. 7. disp. 6. dub. 2. Bonac. d. puncto 4. num. 7. Bellet. d. §. 5. n. 141. vbi num. 142. fecit dicit si bellum fuisset iniustum, quia tunc clericus fieret irregularis præstans fauorem, vel auxilium, aut consilium, dummodo inde sequuta fuerit mors hostis, aut membra mutilatio etiam per alios, & citat Cou. Clem. si furiosus part. 2. §. 3. n. 2. Nau. in man. cap. 27. n. 224. quia dat operam rei illicitæ, Specul. d. §. 4. n. 55. Maiol. de irregul. lib. 5. c. 49. num. 5. Immo posse clericum in bello pugnare ob necessarium defensionem propriæ vitæ, perlonas, & patræ absque irr. golafratibus incurrit, resoluunt Couar. d. §. 3. num. 2. ad fin. Henr. d. lib. 14. c. 14. n. 1. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 108. Soar. d. feit. num. 1. & 2. vbi n. 4. loquitur de hoc text. extra quos casus si clericus prælians in bello licet iusto aliquem mutilauerit, vel occiderit, irregularitatem incurrit secundum Cou. d. §. 3. n. 3. post princip. Henr. d. l. 14. c. 13. §. 1. in fine, Soar. d. feit. 6. n. 6. Et idem Bellet. vbi sup num. 143. aduertit quod si clericus intet in bello iniusto ad pacem componendam, seu ad confessiones audiendam, quamvis ex hoc per accidens augeatur animus militibus, non sit tamen irregularis, etiam si sequatur mors, vel mutilatio, quia dat operam rei licita, & citat Nauar. n. 124. Sylvest. verbo homicidium 3. q. 6. vers. 4. Henr. d. lib. 14. c. 13. §. 3. Virum autem clerici fiant irregularis præbendo arma militibus in bello iusto: negatim responder Bonac. d. puncto 4. num. 11. vbi intelligit modò non præbeant armam ad occidendum hunc, vel illum in particulari, & num. 12. tenet clericos pugnantes de licentia Summi Pont. non fieri irregulares sequuta morte.

3 Cum consultus sit in huiusmodi dubio, &c. Notatur ad hoc, quod qui dubitat de facto propter quod excommunicatio, aut irregularitas incurritur, partem tutiorum eligere tenetur, & se excommunicatum, & irregulariter in dubio existimare debet, & consequenter ab hominum communione, & a celebratione abstineat, ut per Henr. d. lib. 14. cap. 3. §. Sayt. in clavi Regia lib. 1. cap. 13. num. 23. Id enim intelligi debet de dubio pratico, & tunc non est consilium, sed verè præceptum, ut docent Syulestr. in summ. verbo dubium q. 2. §. 4. Nau. in cap. si quis autem de penit. dist. 7. num. 42. quos refert & sequitur Sanch. de matr. lib. 2. disp. 41. n. 9. faciuntque citata per me ad cap. iuxter. 3. num. 5. sup. de ipsaf. & in terminis ad cap. ad audientiam 11. hoc tit.

SVM MARI V.

- 1 Compendium huius text. refertur.
- 2 Irregularis est ille, qui reficendo tellum non monens, vel signum de more ponens, proicias regulam, ex qua occidatur viator.

C A P. Quidam. XXV. & fin.

Gregor. IX.

P Resbyter dum dabat operam rei licite adhibuit diligentia, quam debuit, si sequatur aliquis mons. Potest ita irregularis nequoad officium, nec quoad beneficium, quia non tenetur prouidere omnes calu fortuitos, ut in cap. Iohannes sup. cod. sat. est quod tempestiuè & alta voce præmonuerit circumstantes, quibus petriculum imminebat, quod intelligere, & fugere poterant. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Immo Collect. Zabar. Ioan. And. Anania. Hosten. Anch. Butt. Panorm. Felin. Mar. Socin. Viulan. in ratione lib. 5. iuriis Pontif. pag. 127. Alagona in compendio iuri Canonici pag. 674. remissuè Ximen. in concreto p. 1. Calaf. in annot.

Ita tempestiuè & alta voce præmoniti, &c.] Vnde eod. liges illum esse irregularis, qui reficendo tellum proicias regulam ex qua occiditur viator, nisi mons. rit vel signum de more posuerit, quia in opere periculoso non censetur adhibuisse sufficientem diligentiam ad præcaudam alterius mortem; fecis vero dicendum quando signum de more posuerit; in Vgolin. de irregul. c. 2. n. 5. Nauar. in man. c. 27. n. 23. Sayt. de censur. lib. 7. cap. 6. n. 17. quos refert, & sequitur Bonac. eod. tract. disp. 7. quæst. 4. punct. 7. n. 20. Jacob. de Graffius in aurea decis. part. 1. lib. 1. c. 66. num. 2. Nau. in man. cap. 27. n. 2. 57. vers. viigimo secundo. Maiol. uir irregul. lib. 5. cap. 48. §. 3. n. 20. Farin. fragment crimin. 2. lib. 1. n. 543. Hinc etiam si quis proclamauerit adiumento præterentes, ut caueant, si ex proiectione ex alto aliquis & casibus remanist, proficiens nulla calpa, & homicidium dicitur calu fortuito sequuntur, & consequenter ex omni parte impunitibile, ut per laev. Ayter. de homisid. part. 3. num. 10. Farin. in præxim. p. 5. q. 126. n. 22. & 23. vbi loquuntur in mutato, ut architecto ex alto prouinciente ligna, lapides, regulas & alia similia.

De Torneamentis.

TIT. XIII.

V E R hanc rub. scripturam Zabard. Ioan. Andr. Anch. Butt. Panorm. Mar. Socin. Petr. de Rauenna in compendio iuri Canon. Martin. Mefnart. in epistole Dicer. Dan. Venator. in analysi methodica iuriis Pontif. a pag. 604. Goffred. & Holt. in summa iuris sit. Alexand. Callan. & Anast. Germon. in paratitlis ad quinque libros Decret. Barthol. Carthag. in expedit. iii. iuriis Canon. Zypæ. in analytica postremi iuriis ecclæsij. Enarrat. pag. 398. nonissimè Iosm. Honor. lib. 3. summa Decretal. omnes sub hoc tit.

De materia tituli vide Emman. Sà in aperto verbo torneamentum. Franc. Emman. in summ. tom. 1. c. 7. Lancellot. Conrad. in templo omnium iudicium lib. 1. c. 1. §. 3. vers. 1. 3. Perez per text. ibi in l. 1. tit. 9. l. 4. Ordin.

SVML